

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

อนุสาวรีย์ คือ สิ่งที่สร้างไว้เป็นที่ระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ เช่น อาคาร หลุมฝังศพ รูปปั้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 : 1329) และอนุสาวรีย์อาจสร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นพิเศษแต่โดยส่วนมากอนุสาวรีย์มักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการเชิดชูบุคคล หรือย้ำเตือนถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ผู้สร้างให้ความสำคัญกับอนุสาวรีย์ที่เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีรูปลักษณะศิลปะที่งดงาม และมีขนาดใหญ่คงทนถาวรตั้งอยู่ในที่สาธารณะสามารถมองเห็นได้ง่าย ผู้ปกครองสร้างอนุสาวรีย์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารด้านความรู้ ความคิด ทศนคติ คำสั่งสอน นโยบาย หรือความต้องการของผู้ปกครองไปยังประชาชนให้อนุสาวรีย์ทำหน้าที่รับใช้จุดมุ่งหมายทางการเมืองของผู้ปกครองเป็นสำคัญ

เมื่อ “อนุสาวรีย์” เป็นวัตถุที่สร้างไว้เพื่อเป็นที่ระลึกและบ่งชี้ลักษณะความเฉพาะเจาะจงถึงสิ่งที่ต้องการให้ระลึกถึงนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี “ชื่อ” กำกับไว้ เช่น ต้องการให้รำลึกถึงเหล่าทหารที่เสียชีวิตในสงคราม อนุสาวรีย์ก็ต้องใช้ชื่อคำเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทหารหรือการรบกำกับไว้ เช่น อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ อนุสาวรีย์ทหารอาสา ฯลฯ แต่ถ้าต้องการให้รำลึกถึงบุคคลใดก็จะใช้ชื่อของบุคคลคนนั้นเป็นชื่อของอนุสาวรีย์ เช่น พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อนุสาวรีย์พระยาพหลพลพยุหเสนา อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก เป็นต้น อนุสาวรีย์ต่าง ๆ จึงมีชื่อเรียกขานความทั้งสิ้น และยังมีอีกหลายอนุสาวรีย์ที่ไม่ได้ใช้ชื่อเรียก แต่ได้นำเหตุการณ์สำคัญมาเป็นนามในการเรียกอนุสาวรีย์นั้น ๆ (มาลินี คุ่มสุภา 2541 : 21) และอนุสาวรีย์ปราบฮ่อก็เป็นอีกหนึ่งอนุสาวรีย์ที่นำเอาเหตุการณ์ปราบฮ่อมาตั้งเป็นชื่อนามใช้เรียกกันเนื่องจากชื่อนามบอกถึงการก่อให้เกิดอนุสาวรีย์นี้ได้อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยสามารถแยกคำออกเป็นสองส่วน คือคำว่า “อนุสาวรีย์” + ชื่อเฉพาะบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ อนุสาวรีย์ + ปราบฮ่อ กลายเป็น อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

การก่อให้เกิดอนุสาวรีย์นี้สืบเนื่องจากประวัติศาสตร์ของการปราบฮ่อ โดยเริ่มต้นใน พ.ศ.2405 พวกฮ่อซึ่งเป็นกลุ่มกบฏได้เผิงเดิมมุ่งหมายจะให้จีนพ้นจากอำนาจของพวกแมนจูจนเกิดการรบกันเป็นการใหญ่ พวกได้เผิงแพ้วและหลบหนีไปซ่อนตัวตามป่าเขาในมณฑลต่าง ๆ ของจีนบ้างซ่อนตัวในมณฑลยูนนาน สกเกี้ยน กวางไส กวางตุ้ง เสฉวน และส่วนหนึ่งหนีมายังตั้งเกียทางตั้งเกียจึงดำเนินการปราบปรามทำให้ฮ่อตรงเหลือต้องหนีไปอยู่ที่เมืองซันเทียนซึ่งตั้งอยู่ชายแดนสิบสองจุไท และใน พ.ศ. 2408 ฮ่อตรงเหลือได้ประพัตตนเป็นโจรเที่ยวปล้นบ้านเมืองใน

ดินแดนสิบสองจุไทและเมืองพวน ทำให้ฝ่ายไทยเริ่มทำการปราบฮ่อเรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งถือว่าพวกฮ่อ¹เข้ามาก่อการกำเริบในราชอาณาจักรไทยจนกลายเป็นประวัติศาสตร์การก่อเกิดอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่ได้รับการบันทึกกล่าวขานกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่ในการก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้จะเป็นความต้องการก่อสร้างอนุสาวรีย์เพื่อระลึกถึงทหารผู้เสียชีวิตในการรบกับข้าศึกฮ่อเพียงความหมายเดียวก็อาจจะเป็นไปได้หากทำการศึกษานอกกรอบประวัติศาสตร์การเมืองของการก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อแล้วความหมายในการก่อสร้างไม่ใช่แค่การมองเห็น และรู้จักจากการอ้างอิงประวัติศาสตร์เท่านั้น หากยังมีนัยทางการเมืองอื่น ๆ ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์ซ่อนอยู่ภายใต้สิ่งที่เราเรียกว่า “อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ” ดังนี้

1. นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม

1.1 อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ : เครื่องมือในการสร้างรัฐชาติสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

1.2 ความเป็นสัญลักษณ์จากรูปลักษณ์อนุสาวรีย์องค์เดิม พื้นที่ ภาษา และบท

จารึก

1.2.1 ความเป็นสัญลักษณ์จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอนุสาวรีย์ปราบ

ฮ่อองค์เดิม

1.2.2 ความเป็นสัญลักษณ์แห่งการแสดงอำนาจและความชอบธรรมผ่านคำ

จารึก

1.2.3 ความเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกผ่านพื้นที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

1.2.4 ความเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกผ่านการจารึก 4 ภาษา

2. นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

2.1 นัยทางการเมืองของการย้ายสถานที่เพื่อก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

2.2 การผลิตซ้ำความเป็นชาตินิยมสู่ความเป็นสมัยใหม่

2.3 นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่สื่อผ่านสัญลักษณ์

2.3.1 สัญลักษณ์ ครุฑ

¹ ฮ่อในที่นี้คือกลุ่มกบฏไต้เผงเดิม ที่มีต้นกำเนิดมาจากหัวหน้ากบฏชื่อ ฮง สิว ฉวน (ไทยเรียกหงอช้าง) ขบวนการของเขามีอิทธิพลของคริสเตียนอยู่มาก เขาได้ตั้งราชวงศ์ขึ้นใหม่เรียกว่าไท่ปิง แปลว่าสันติภาพอันยิ่งใหญ่ แม้ว่าตัวเขาเป็นคนกวางตุ้ง แต่ก็ได้ย้ายขบวนการของเขาไปอยู่ในมณฑลกวางสีตั้งแต่แรกแล้ว ฮ่อกบฏไต้เผง เป็นชาวกวางตุ้ง กวางสี ยูนาน และเสฉวน ส่วนใหญ่พวกฮ่อจะเป็นชาวกวางสีจริงอย่างที่ จิน ดูปุยส์ (Jean Dupuis) นักเดินทางในแถบกลุ่มแม่น้ำแดงกล่าวว่า กบฏฮ่อเป็นพวกที่มาจากกวางสี และเมื่อกวานยออี้ที่ยอมเข้าสวามิภักดิ์แก่กองทัพไทยก็เป็นชาวกวางสีตามคำสารภาพของตนเอง สนใจโปรดอ่านรายละเอียดเรื่องนี้ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2509) “การปราบฮ่อและการเสียดินแดน พ.ศ. 2431” วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2509

2.3.2 สัญลักษณ์ พิธีกรรมบวงสรวง

2.4 นโยบายการเมืองสื่อผ่านการใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

3. เปรียบเทียบนโยบายที่เกิดขึ้นระหว่างตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมกับองค์ใหม่
ดังจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

1. นโยบายการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม

ภาพที่ 4.1 อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม

1.1 อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ : เครื่องมือในการสร้างรัฐชาติสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

รัฐ (State) ในทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้กำหนดว่าต้องมีส่วนประกอบของความเป็นรัฐอยู่ 4 ประการ คือ ประชากร ดินแดน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย ในความหมายของรัฐนั้นจะเน้นไปที่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองซึ่งอาจจะหมายความรวมถึงการที่ประชาชนอยู่ภายใต้ระบบการเมืองและอธิปไตยเดียวกันรวมทั้งการมีเอกราชเต็มที่ รัฐจะมีสถานะ

ของตนเองในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพราะการที่จะเป็นรัฐ ๆ หนึ่งขึ้นมาได้จะต้องได้รับการยอมรับจากรัฐอื่น ๆ ด้วย ส่วนชาติ (Nation) นั้น มักจะเน้นไปที่ความผูกพันกันทางวัฒนธรรม ความผูกพันกันในทางเชื้อชาติ (race) หรือสายเลือด เผ่าพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา หรือการยึดหลักประเพณีร่วมกัน (ชานาญ จันทรเรือง 2548 : 1) ในการรวมรัฐและชาติเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างง่ายดายเนื่องจากการรวมกันเป็นรัฐชาตินั้นมักจะประกอบไปด้วยคนหลาย ๆ เชื้อชาติเข้ามาาร่วมกันอาศัยอยู่ในที่ซึ่งเรียกว่าดินแดน รวมกันอยู่ในประเทศอันเดียวกัน

รัฐไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตลอดจนถึงช่วงรัชกาลที่ 4 รัฐไทยมีลักษณะเป็นรัฐที่ไม่มีพรมแดนที่ชัดเจนไม่ได้ถือหลักอธิปไตยเหนือดินแดนซึ่งประกอบไปด้วยศูนย์อำนาจใหญ่เล็กกระจุกกระจายกันอยู่ไม่รวมศูนย์อำนาจเป็นหนึ่งเดียวกัน หัวเมืองส่วนใหญ่มีฐานะกึ่งอิสระมีการปกครองตนเองและไม่มีแนวคิดเรื่องรัฐชาติ รัฐมีบทบาทที่จำกัดอยู่กับการปกป้องคุ้มครองไม่ให้ข้าศึกมารุกรานและรักษาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น และการที่รัฐไทยสมัยดังกล่าวไม่มีพรมแดนที่ชัดเจนตายตัวนั้นสอดคล้องกับความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบโบราณซึ่งมีจุดเน้นอยู่ที่การควบคุมกำลังคนมากกว่าที่ดินโดยสิ่งสำคัญศูนย์อำนาจการปกครองคนจะผ่านศูนย์อำนาจเล็กและศูนย์อำนาจเล็กจะต้องส่งบรรณาการให้แก่ศูนย์อำนาจใหญ่เพื่อความอยู่รอดของตนเอง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในและปัญหาทางเศรษฐกิจตลอดจนการคุกคามของอำนาจตะวันตก ขณะนั้นพระองค์ทรงขาดทั้งประสบการณ์ด้านการปกครองและชาติที่พึง บรรดาเจ้านายและขุนนางก็เกรงอำนาจของเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระราชกรณียกิจในแต่ละวันล้วนแล้วแต่เป็นพระราชกรณียกิจด้านพระราชพิธีทางศาสนา การศึกษาเรื่องพงศาวดาร ประเพณี การช่าง ตลอดจนการศึกษาการบริหารราชการโดยวิธีรับฟังคำกราบบังคมทูลเกี่ยวกับข้าราชการที่ปฏิบัติงานไปแล้วให้ทรงทราบ จะเห็นได้ว่าพระองค์ไม่มีพระราชอำนาจจัดการบริหารราชการอย่างเต็มที่ต่างจากผู้สำเร็จราชการที่มีอำนาจได้สิทธิ์ขาดราชการทั้งปวงสามารถสำเร็จสรรพอาชญาสิทธิ์ถึงประหารชีวิตคนที่ควรจะต้องถึงอุกฤษฎโทษได้ นอกจากนี้พระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ยังมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้กรมหมื่นบวรวิชัยชาญขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ซึ่งผิดประเพณีที่เคยมีมา ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระแวงว่าผู้สำเร็จราชการกับกรมพระราชวังบวรสถานมงคลเป็นพวกเดียวกัน เป็นกลุ่มที่มีอำนาจมากมายจนสร้างความหวั่นเกรงแก่เจ้านายกับขุนนางทั่วไปโดยเฉพาะอำนาจในการบังคับบัญชาการ

กองทหารแบบตะวันตกซึ่งขณะนั้นกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญทรงมีกำลังทหารบกทหารเรือขึ้นในสังกัดอย่างไม่จำกัดจำนวน ทั้งยังมีโอกาสสะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ กระสุนดินดำไว้อย่างมากมาย นับเป็นสิทธิพิเศษที่สืบทอดมาจากพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งมีสถานะเทียบเท่าพระมหากษัตริย์ทำให้กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญพระองค์นี้มีอำนาจมากกว่ากรมพระราชวังบวรสถานมงคลในรัชกาลก่อน ๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ กำลังไพร่พลวงฝ้ายพระราชวังบวรสถานมงคลในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมี 1,185 คน แต่ไพร่พลวงที่ขึ้นต่อกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญมีถึง 56,743 คน ไพร่สมมี 14,016 คน นอกจากนี้ยังมีเลกขุนหมื่น บุตรหมื่น มหาดเล็ก ตลอดจนพวกสียบก สิบสองยก และสียหายอีก 12,936 คน รวมทั้งสิ้น 83,695 คน ซึ่งกำลังคนจำนวนนี้ขึ้นตรงต่อกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญก่อน พ.ศ. 2418 และมีความทัดเทียมกับกำลังไพร่พลฝ้ายพระบรมมหาราชวัง แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะมีกำลังคนมากกว่าแต่คณะทูตต่างประเทศซึ่งประจำที่กรุงเทพฯ ต่างก็ยอมรับว่ากองทหารราบกับกองทหารปืนใหญ่ในสังกัดพระราชวังบวรสถานมงคลนั้นมีประสิทธิภาพสูงมากหากถึงขั้นใช้กำลังรบกันแล้ว กองสุลต่างประเทศเชื่อว่าฝ้ายพระราชวังบวรสถานมงคลสามารถสู้รบได้ (อัญชลี สุสาย์ณห์ 2552 : 229-234)

ความขัดแย้งระหว่างพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญลุกลามจนกลายเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองใน พ.ศ. 2417 ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงวิตกมากเพราะวิกฤตการณ์คราวนี้เกี่ยวข้องกับอังกฤษด้วยซึ่งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังมิให้กลายเป็นข้อพิพาทกับมหาอำนาจได้ เห็นได้จากพระองค์โปรดให้พิมพ์หนังสือ “เรื่องวังหลวงกับวังหน้าในรัชกาลที่ 5” เพื่อชี้แจงสถานการณ์ และโปรดให้มีสารตราถึงข้าราชการหัวเมืองเพื่อชี้แจงเรื่องราวแก่ราษฎรจะได้ไม่มีการเล้าลือที่สร้างความหวาดกลัวจนไม่กล้าทำมาหากิน ส่วนงานพระราชพิธีที่ไม่สำคัญก็โปรดให้งดชั่วคราวจนกว่าเหตุการณ์จะคลี่คลาย วิกฤตการณ์วังหน้า พ.ศ. 2417 นับเป็นตัวอย่างของการท้าทายพระราชอำนาจของผู้ที่มีกำลังคนที่ได้รับการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความกระตือรือร้นต่อการเริ่มต้นปรับปรุงการบริหารราชการมาก มีผลให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุงประเทศด้วยความรอบคอบมิได้เปลี่ยนแปลงอะไรอย่างรวดเร็วทันทีทันควัน (อัญชลี สุสาย์ณห์ 2552 : 229-234)

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นอีกด้านหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงวิตกกังวลมากที่สุดด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ดำเนินมาตั้งแต่การล่มสลายของอาณาจักรอยุธยาทำให้กลไกอำนาจรัฐ ระบียบพิธีการรวมถึงระบบราชการ

และข้าราชการอยู่ในสภาพที่ปั่นป่วนมีผลทำให้การควบคุมแรงงานไพร่ซึ่งรัฐเคยใช้ในการสร้างผลผลิตและเป็นแรงงานพื้นฐานไม่อาจกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้ต้องหาแรงงานทดแทนโดยการจ้างแรงงานจีนทั้งที่ไม่มีฝีมือ และจ้างแรงงาน จีน ไทย ที่มีฝีมือมาใช้ในการต่อเรือและค้าขาย ตลอดจนการทำน้ำตาลรวมถึงการเพิ่มปริมาณสินค้า ความหลากหลายของสินค้า ทั้งยังต้องฟื้นฟูความเข้มแข็งของรัฐโดยการจัดหาอาวุธที่ทันสมัยซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้มีกองทหารแบบตะวันตกโดยการปรับปรุงกรมมหาดเล็กซึ่งเดิมที่กรมนี้และกรมรักษาพระองค์มิได้เป็นกองกำลังถืออาวุธเพื่อทำการต่อสู้แต่มีหน้าที่รักษาที่ประทับ เช่น ปิดกวาด จุดตะเกียง เลี้ยงนก ตีตุ๊กแก รดน้ำต้นไม้และเย็นยาม แต่หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากประพาสชาวและสิงคโปร์ ก็โปรดให้ขยายจำนวนทหารมหาดเล็กเพิ่มเป็น 6 กองร้อย และชักชวนราชินิกุลกับบุตรมหาดเล็กมาเป็นทหารโดยทหารมหาดเล็กเหล่านี้ได้รับการศึกษาอย่างดี เช่น ได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และคณิตศาสตร์ จากฟรานซิส จอร์จ แพตเตอร์สัน พร้อมกับการฝึกฝนด้านอาวุธยุทธวิธี ตลอดจนระเบียบวินัยแบบตะวันตกเพื่อทำหน้าที่คุ้มกัน และรักษาความปลอดภัยให้พระมหากษัตริย์ (อัญชลี สุสัยณห์ 2552 : 237)

ในช่วงเวลาของการเปิดประตูการค้ากับมหาอำนาจตะวันตกได้มีคณะทูตจากอังกฤษเข้ามาติดต่อกับไทยโดยมีวัตถุประสงค์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางการเมือง ในทางเศรษฐกิจคือการขอแก้ไขวิธีการเก็บภาษีลักษณะการค้าผูกขาดของไทย ต้องการให้ไทยเป็นแหล่งการระบายสินค้า ดังที่ปรากฏในหลักฐานที่ชัดเจนในจดหมายของมาร์ควิส เฮสติง ข้าหลวงใหญ่อังกฤษที่มีไปถึงคณะกรรมการว่าด้วยกิจการของบริษัทยูนิคอปค้าอังกฤษซึ่งจดหมายฉบับนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าอังกฤษได้ทำการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจของไทยอย่างละเอียดโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตของไทยที่สามารถซื้อสินค้าไปขาย และวัตถุดิบที่เหมาะสมสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีราคาถูก คุณภาพดี และอุดมสมบูรณ์ สินค้าที่เป็นที่ต้องการคือ เหล็ก ดีบุก ทองแดง ตะกั่ว ทองคำ โดยในจดหมายมีข้อความตอนหนึ่งระบุว่า “สำหรับชาวสยามนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะจะเป็นลูกค้าสำหรับสินค้าของเราที่ผลิตจากอินเดียและยุโรปเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่มแพรพรรณทั้งหลาย สามารถอำนวยความสะดวกอย่างใหญ่หลวงแก่จักรวรรดิอังกฤษแต่สิ่งที่ยังเป็นตัวกีดขวางการติดต่อการค้าก็คือ พระคลังสินค้า ซึ่งมีลักษณะผูกขาดมีระบบการค้าการติดต่อที่ยุ่งยาก การคอร์ปชั่นของข้าราชการไทย การขาดมาตรการที่แน่นอนในการจัดเก็บภาษีความไม่เสมอภาคทางการค้า” ในที่สุดอังกฤษก็ได้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศไทยซึ่งผลของการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงนี้ทำให้เกิดการล้มเลิกระบบการผูกขาดทาง

การค้าทั้งหลาย รวมถึงผลประโยชน์ของพ่อค้าจีนในระบบพระคลังสินค้า ในทางเศรษฐกิจกลุ่มขุนนางเสียผลประโยชน์ และนำไปสู่การสูญเสียอำนาจและอิทธิพลเป็นลำดับจากสภาพแวดล้อมและสภาวะทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการเมืองภายในเพื่อรวมอำนาจเข้าสู่อำนาจของกษัตริย์ที่สำคัญได้แก่การปฏิรูปทางการเมืองทรงดึงเอาพระบรมวงศานุวงศ์เข้ามาช่วยราชการเพื่อควบคุมกลไกของรัฐตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดินและที่ปรึกษาในพระองค์เพื่อเป็นการเตรียมกำลังสำหรับรับภารกิจบริหารราชการบ้านเมืองผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการช่วยปฏิรูปสังคมการเมืองของพระองค์คือ บรรดาพระเจ้าน้องยาเธอซึ่งได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งทางทหารและพลเรือน (พรภิรมณ์ (เอี่ยมธรรม) เชียงกูล 2535 : 2-6)

ใน พ.ศ. 2428 ได้มีข้าศึกฮ่อเข้ามาบุกรุกดินแดนของไทยทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงส่งทหารไปรบเพื่อป้องกันดินแดนของไทยไว้ไม่ให้ข้าศึกฮ่อรุกรานตีเอาดินแดนแคว้นหัวพันห้าทั้งหกซึ่งขึ้นอยู่กับเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเมืองหลวงพระบางก็ขึ้นตรงกับไทยเป็นลำดับ ทพฮ่อได้รุกรานเขตแดนไทยจนถึงเมืองหนองคาย แต่ท้ายที่สุดข้าศึกฮ่อก็ต้องพ่ายแพ้กองทัพไทยที่ได้รับการฝึกการรบตามแบบฉบับการรบของยุโรปไป และเมื่อเหตุการณ์ข้าศึกฮ่อสงบลงพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมได้โปรดให้ทรงสร้างที่เก็บอาวุธทหารที่ได้รวบรวมเพื่อปกป้องดินแดนของไทยบรรจุไว้ใน “อนุสาวรีย์” และได้ให้นามเรียกขานตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมารวมผนวกเข้ากับคำว่า “อนุสาวรีย์” จึงกลายเป็นอนุสาวรีย์ปราบฮ่อมาจนปัจจุบันนี้

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อเป็นสิ่งก่อสร้างที่ทำจากอิฐ หิน ปูน ทราวย หล่อรวมกันจนเป็นรูปร่างของอนุสาวรีย์ซึ่งจะมีรูปทรงต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ผู้สร้างจะจินตนาการให้เป็นอนุสาวรีย์แบบใด อาจเป็นเพียงสถูปเอาไว้จัดเก็บอัฐิของคนตายตามความเชื่อทางศาสนาพุทธ หรือเป็นอนุสาวรีย์ที่แสดงความเคารพ และระลึกถึงบุคคลที่สร้างคุณงามความดียอมสละชีพเพื่อรักษาดินแดนของรัฐไม่ให้สูญหายไป แต่เมื่อใดที่พยายามค้นหาความหมายที่ซ่อนอยู่ภายใต้อิฐ หิน ปูน ทราวยที่ก่อตัวเป็นรูปอนุสาวรีย์นี้มักจะค้นพบนัยความหมายที่ลึกซึ้งปรากฏผ่านอนุสาวรีย์ให้เห็นได้ดังที่แซคเปียร์ เคยเอ่ยว่า “ คำบางคำ อาจซ่อนความนัย” อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่เป็นเพียงวัตถุรูปธรรมที่มองเห็นด้วยตาเปล่าแต่ไม่มีความหมายใด ๆ ลึกซึ้งจนกระทั่งได้ไต่ความหมายแห่งสัญลักษณ์เข้าไปจึงจะเกิดความหมายที่ไม่สามารถมองเห็นผ่านตัวอนุสาวรีย์เพียงแค่การใช้วัชระของร่างกาย คือตามองเพียงอย่างเดียวแต่เมื่อนำเอาแนวคิดสัญลักษณ์วิทยาของ เดอร์ ไชซูร์ มาใช้หาความหมายแล้ว เดอร์ ไชซูร์ มีคำตอบเบื้องต้นว่าเป็นเพราะความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่ทำให้

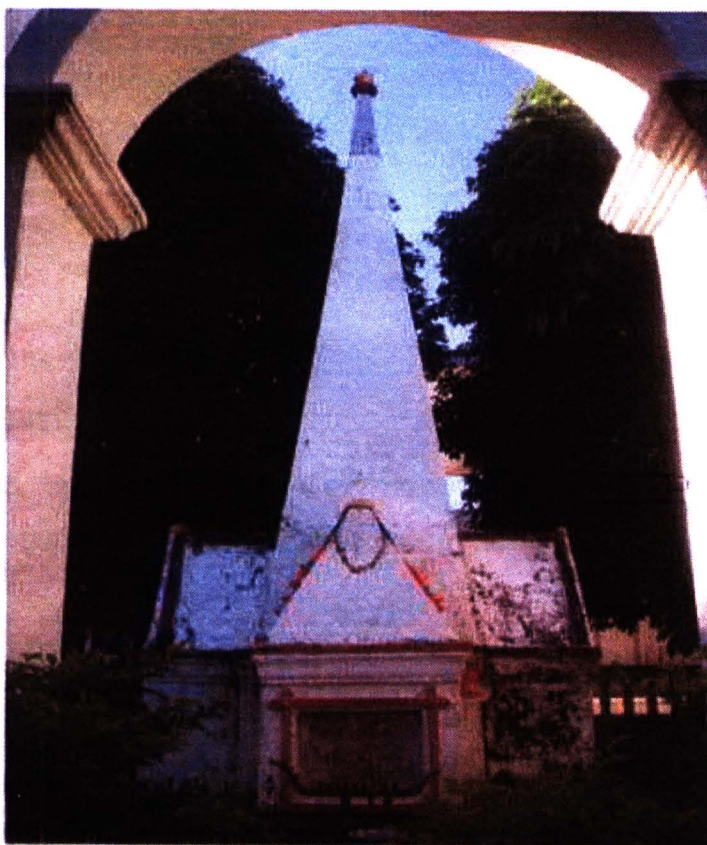
ตำแหน่งแห่งที่ที่แตกต่างกันมีการแบ่งแยกจัดระบบจัดกลุ่มหาความเหมือนหรือความไม่เหมือนกันนำไปสู่การมีความหมาย

ในที่นี้ตำแหน่งที่แตกต่างกันในโครงสร้างของรหัสทางความหมายของอนุสาวรีย์ปราสาทนั้น มีพื้นฐานของการมีความแตกต่างจากรูปแบบการใช้งานและการแสดงสถานะของผู้สร้าง ซึ่งในการค้นหานัยที่เกิดขึ้นของอนุสาวรีย์ปราสาทเป็นการสร้างรูปสัญลักษณ์หรือตัวสื่อ/ตัวหมายที่ไม่มีความหมายใด ๆ ลึกซึ้ง แต่ด้วยบริบทแวดล้อมทางประวัติศาสตร์กับห้วงระยะเวลาได้ทำให้อนุสาวรีย์ปราสาทที่เป็นเพียงรูปสัญลักษณ์ที่ล่องลอย กลับมีความหมายของสัญลักษณ์เป็นอนุสาวรีย์ที่ชนชั้นปกครองนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างรัฐชาติสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้เกิดขึ้นในหนองคาย เมื่อครั้งเกิดการปราบปรามกบฏเจ้าอนุวงศ์ ไทยได้ทำลายล้างเมืองเวียงจันทน์ให้ราบคาบเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่เมืองอื่น ๆ ที่อยู่ในปกครองของไทยทั้งยังเป็นการตัดกำลังอำนาจของญวนที่จะก้าวเข้ามามีอำนาจในเขตเวียงจันทน์ซึ่งขณะนั้นในเขตหัวพัน และพวนก็เป็นสิทธิของญวนทั้งสองแคว้น ก่อนที่ไทยจะปราบเวียงจันทน์ ญวนได้ส่งจดหมายเป็นเชิงขู่มิให้ไทยทำลายเมืองเวียงจันทน์โดยอ้างว่าเวียงจันทน์เป็นประเทศราชของญวน ซึ่งจากจดหมายฉบับนี้ทำให้ไทยดำเนินนโยบายปราบปรามเวียงจันทน์ให้ราบคาบแล้วกวาดต้อนผู้คนให้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในเขตของไทยโดยได้ตั้งเมืองหนองคายขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางปกครองดินแดนแถบนั้นแทนเวียงจันทน์โดยเฉพาะทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง เท่ากับว่าหนองคายได้รับสืบทอดความสำคัญบางส่วนของเวียงจันทน์มาทำให้หนองคายมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับทั้งหนองคายก็มีพลเมืองอาศัยอย่างหนาแน่นที่สุดบนฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่พนมเปญถึงหลวงพระบาง นอกจากนั้นหนองคายยังเป็นเมืองรับส่งสินค้าที่ใหญ่ที่สุด สินค้าที่ผ่านเมืองหนองคายคือสินค้าที่ผลิตขึ้นในดินแดนตั้งแต่หลวงพระบางไปจนถึงพรมแดนญวน แต่ระบบเศรษฐกิจของหนองคายล้นแล้วอยู่ในมือคนจีนทั้งสิ้นซึ่งคนจีนในประเทศไทยเป็นผู้มีความสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัดเจนอยู่สามประการ คือ ประการที่หนึ่ง ฐานะทางเศรษฐกิจของคนจีนในประเทศไทยมีรากฐานมั่นคงมาตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์และไม่ได้ลดความสำคัญลงไปแม้ในช่วงหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง ประการที่สอง ฐานดังกล่าวของคนจีนทำให้ผู้ปกครองไทยหวาดระแวงอิทธิพลจีนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเมื่อระบบการค้าเสรีมีมากขึ้นทำให้พ่อค้าชาวจีนพึ่งการคุ้มครองจากชนชั้นนำไทยน้อยลง ประการสุดท้าย รัฐไทยเริ่มก่อรูปการเมืองการปกครองได้ไม่นานประเทศจีนก็เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนเป็นระบอบสาธารณรัฐและได้แพร่หลายเข้ามาสู่กลุ่มชุมชนชาวจีนในประเทศไทย กระทั่งส่งผลต่อนายทหารไทยบางส่วนจึงทำให้ผู้ปกครองไทยไม่ไว้วางใจคนจีนเพิ่มมากขึ้น

หนองคายซึ่งเป็นเมืองประตูการค้าขายแถบอินโดจีนและเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทยในสมัยนั้น ดังที่กล่าวแล้วว่าระบบเศรษฐกิจของหนองคายตกอยู่ในมือของคนจีนทั้งสิ้น ผู้ปกครองจึงให้ความสำคัญและระแวดระวังอิทธิพลของคนจีนที่อาจส่งผลกระทบการเมืองต่อประชาชนในหนองคายให้มีแนวความคิดแตกต่างกับศูนย์อำนาจใหญ่ “อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ” จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างชาติให้เกิดขึ้นในหนองคายและการที่จะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งรัฐชาติไทยนั้นจำเป็นต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้ก่อเกิด ความภักดีผูกพันต่อแผ่นดินที่เข้ามาอาศัยจนลดความรู้สึกต่อเชื้อชาติที่แท้จริงเพื่อหลอมรวมกันเป็นชนชาติไทยเพียงชนชาติเดียวภายใต้การปกครองของผู้ปกครองผู้เป็นสมมุติเทพจุติลงมาบนโลกมนุษย์เพื่อสร้างความผาสุกให้เกิดขึ้นในแผ่นดินที่พึงปกครองอยู่

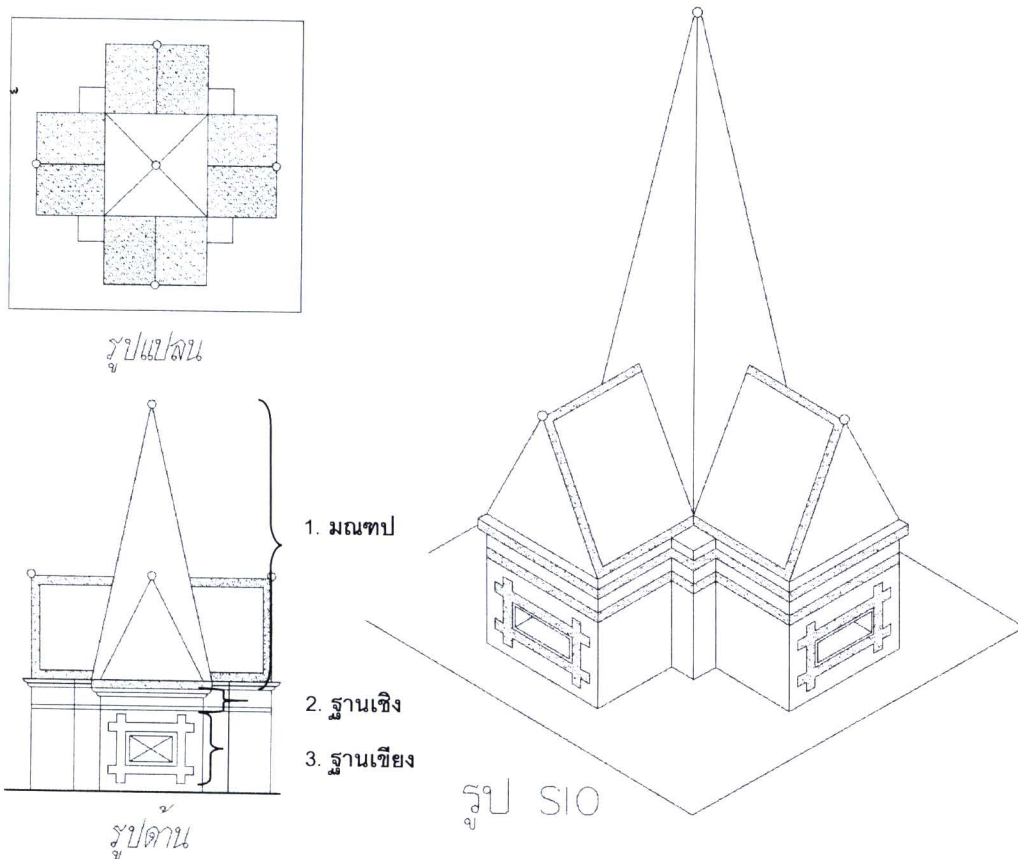
1.2 ความเป็นสัญลักษณ์จากรูปลักษณ์อนุสาวรีย์องค์เดิม พื้นที่ ภาษา และ บทจารึก

1.2.1 ความเป็นสัญลักษณ์จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม

ภาพที่ 4.2

รูปลักษณะภายนอกอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ภาพที่ 4.3 รูปส่วนต่างๆ ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม

1. มณฑป คือ อาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นเรือนรูปสี่เหลี่ยม มักทำหลังคาเป็นรูปทรงกรวยแหลม

2. ฐานเชิงบาตร ใช้รองรับส่วนสำคัญเช่นเรือนธาตุเชิงบาตร จึงหมายถึง เชิงบาตรแสดงตำแหน่งที่อยู่ว่าเป็นส่วนรองรับโดยเปรียบเทียบกับความหมายของเชิงบาตรที่รองรับบาตรพระ

3. ฐานเขียง คือ ฐานที่บ่งบอกถึงลักษณะที่เรียบง่ายกว่าฐานแบบอื่นๆ ทั้งหมด คือเป็นรูปคล้ายเขียง ผังของฐานแบบนี้มีต่าง ๆ กัน เช่น เป็นรูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม รูปแปดเหลี่ยม ตามแต่การออกแบบ ช่างมักจะใช้ฐานเขียงหนูนส่วนต่าง ๆ ของเจดีย์ เพื่อให้รูปทรงที่เหมาะสมงดงามตามที่ต้องการ

ดูรายละเอียดใน สันติ เล็กสุขุม (2552) "เจดีย์ความเป็นมาและคำศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย" กรุงเทพฯ : มติชน 2552

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนี้อยู่บริเวณด้านหลังสถานีตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย ในปัจจุบัน รูปลักษณะภายนอกของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกเมื่อจำแนกชนิดของสถาปัตยกรรมแล้วอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนี้เป็นสถาปัตยกรรมทรงกรวยซ้อน บนฐานสี่เหลี่ยม มีฐานเป็นฐานเขียง รูปสี่เหลี่ยมหน้ากระดานเกลี้ยงตามแบบสมัยรัตนโกสินทร์ และมีฐานเชิงบาตร ตั้งขึ้นบนฐานเขียงรับตัวอาคารที่เป็นทรงมณฑป มีมุขสี่ด้านเรียกว่าจัตุรมุข ส่วนหลังคามณฑป จะก่อขึ้นเป็นสถาปัตยกรรมปรางค์ สถาปัตยกรรมนี้มียอดรวมกัน 5 ยอด ซึ่งในการสร้างสถาปัตยกรรมที่มีส่วนบนเป็น 5 ยอดดังกล่าวนี้มีอิทธิพลความเชื่อและเป็นคติธรรมทางพุทธศาสนานิกายมหายาน ยอดสถาปัตยกรรม 5 ยอดนี้มีความหมายถึงวัชรธาตุ คือ พระยานิพพุต 5 พระองค์ได้แก่ พระไวโรจนะ พระอมิตาภะ พระโมกขสิทธิ พระอักโษภยะและพระรัตนสัมภวะ ซึ่งเราจะพบว่ารูปลักษณะของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนี้นี้เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึง “การให้คุณค่าในสังคม” เท่านั้น และการให้คุณค่าในสังคมนี้แสดงออกถึงรูปแบบการยอมรับบางอย่างและปฏิเสธบางอย่าง แสดงถึงความแตกต่างกับสิ่งที่อยู่รอบตัว แสดงถึงการจัดวางตำแหน่งแห่งความคิด พฤติกรรมรวมทั้งสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ผ่านการให้หรือไม่ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผ่านการสังกัดหรืออิงอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

ในด้านรูปธรรม อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมถูกสร้างให้เป็นเจดีย์บรรจุอัฐิคนตาย ทรงไว้ซึ่งคุณค่าของผู้ที่ชีวิตเพื่อปกป้องเขตแดนชาติบ้านเมืองเท่านั้น อีกด้านหนึ่งเมื่อมองในด้านนามธรรมเมื่อนำเอาสัญลักษณ์ที่เป็นรูปลักษณะภายนอกของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยผสมผสานกับศิลปะตะวันตกเข้าด้วยกันอย่างเจาะจง โรลิ่งด์ บาร์ตส์ นักสัญวิทยา กล่าวว่า สัญลักษณ์สามารถพิจารณาได้ 2 ระดับ คือ (1) เป็นสัญลักษณ์ในระบบของภาษา และ (2) เป็นสัญลักษณ์ในระบบของมายาคติ 2 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง เป็นเรื่องของความหมายตรงที่สัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์ประกอบกันขึ้นเป็นสัญลักษณ์ ส่วนระดับที่สอง เป็นเรื่องของความหมายแฝง/มายาคติที่สัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์ประกอบกันขึ้นเป็นระบบ การสร้างความหมาย (Signification) สัญลักษณ์ในระดับมายาคติจะมีลักษณะพรางไม่ชัดเจนเป็นได้ทั้งความหมายและรูปแบบพร้อม ๆ กัน มีรูปธรรมปรากฏชัดเจนให้เห็นหรือเข้าใจ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อก็เช่นเดียวกันถูกมายาคติทำให้ความหมายตรงสูญสลายไป แล้วเติมเพิ่มความหมายชุดใหม่ที่มายาคติต้องการสื่อเข้าไปแทนจึงเป็นการเคลื่อนจากสัญลักษณ์ในระบบของภาษาสู่สัญลักษณ์ในระบบมายาคติ และในกรณีของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้สัญลักษณ์ในระบบของภาษาทำให้เรามองข้ามประวัติศาสตร์เห็นเฉพาะภาพการเป็นเจดีย์บรรจุอัฐิคนตาย ส่วนในสัญลักษณ์ในระบบมายาคติได้ทำให้ความหมายเดิมลดทอนความสำคัญลงไปสู่การดำรงซึ่งความหมายแฝงแทนที่ไม่มีสิ้นสุด

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่ก่อสร้างตามรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกโดยการนำเอารูปทรงสถาปัตยกรรมไทย คือ รูปทรงจั่วสามเหลี่ยมตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมศิลปะตะวันตกมาเพื่อสื่อสัญลักษณ์ในระบบมายาคติสร้างความหมายให้เกิดขึ้น 2 ความหมาย ในความหมายแรกเกิดจากรูปทรงจั่วสามเหลี่ยมที่เป็นเพียง “รูปสัญลักษณ์” ลอย ๆ ที่ไม่ได้มีความหมายใดฝังอยู่ในตัวของรูปทรงดังกล่าวทั้งสิ้น แต่ด้วยบริบททางประวัติศาสตร์ไทยในช่วงการก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนี้นำให้ “รูปสัญลักษณ์” ที่ไม่ได้มีความหมายใด ๆ นี้ถูกใส่ “ความหมายสัญลักษณ์” คือ ความเป็นไทยลงไปจนทำให้รูปทรงจั่วสามเหลี่ยมกลายมาเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทยที่ทรงพลังในทางสถาปัตยกรรม และการนำเอารูปทรงจั่วสามเหลี่ยมตั้งไว้บนฐานรูปทรงสี่เหลี่ยมศิลปะตะวันตกอย่างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อแล้วเท่ากับว่า “รูปสัญลักษณ์” ได้สร้างความหมายในระบบมายาคติว่า สยามประเทศปฏิเสธความเป็นเมืองขึ้นในปกครองของประเทศตะวันตกที่นิยมล่าดินแดนทั้งหลายให้เป็นอาณานิคมของตนเอง ในความหมายอย่างหลังนี้ “รูปสัญลักษณ์” ในระบบมายาคติที่เกิดจากรูปทรงจั่วสามเหลี่ยมที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทยที่ทรงพลังในทางสถาปัตยกรรมถูกใส่ความหมายความเป็นชาติที่ทัดเทียมกับอารยประเทศ

“ความทัดเทียมกับอารยประเทศ” ในที่นี้สืบเนื่องจากสาเหตุที่อารยธรรมตะวันตกได้มีบทบาททำให้ประเทศก้าวจากสยามเก่า (Old Siam) ไปสู่สยามใหม่ (New Siam) โดยการที่มิชชันนารีอเมริกันเข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ประเทศมหาอำนาจตะวันตกกำลังเริ่มขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ การนำเอารูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในช่วงเวลานี้ ถือได้ว่าเป็นความคิดซับซ้อนในการสื่อสารของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มุ่งการหล่อหลอมความเป็นชนชาติที่แตกต่างกันและพ่วงเอาสิ่งต่าง ๆ มากมายในด้านวิทยาการความแปลกตาและแปลกใหม่เข้ามารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังปรากฏเป็นรูปลักษณะของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ อาจกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมตะวันตกกลายเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของการมีรสนิยมอย่างผู้ที่เจริญแล้วและทันสมัย ซึ่งยังคงมีอิทธิพลมาจนถึงทุกวันนี้และความคิดอย่างตะวันตกซึ่งแสดงถึงความทันสมัย (Modernization) และมีสถานะที่ดีกว่าและสูงกว่าอันเนื่องมาจากความทันสมัยอย่างตะวันตกในช่วงเวลาเชื่อมโยงเข้ากับพระมหากษัตริย์ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอำนาจและความเจริญแล้วเท่านั้น

1.2.2 ความเป็นสัญลักษณ์แห่งการแสดงอำนาจและความชอบธรรมผ่านคำจารึก

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมได้ทำการสลักบทจารึกบนพื้นปูนสีดำ ตัวหนังสือสีขาวและได้สลักจารึกอักษรไว้ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและภาษาลาว สุดท้ายมีคำจารึกไว้ว่า “อนุสาวรีย์ได้เปิดแต่ จุลศักราช 1247 ควบ 1248 พระพุทธศักราชล่วงแล้ว (พ.ศ. 2492)

อนุสาวรีย์ส่วนใหญ่มักจะสร้างให้แก่บุคคลที่มีความสำคัญในฐานะวีรบุรุษของชาติหรือมีความสำคัญต่อการวางรากฐานก่อตั้งหน่วยงานต่าง ๆ และคำจารึกก็มักจะมี ความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนุสาวรีย์ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า คำจารึกเป็นเหมือนการสร้างเจตจำนงให้แก่ ผู้อ่านได้เข้าใจและทราบถึงความเป็นมาแห่งอนุสาวรีย์นั้น ๆ จะเห็นได้ว่า อนุสาวรีย์ไทยส่วนใหญ่ มักจะมีคำจารึกอยู่ทั้งสี่ส่วนมากมักจะมีคำจารึกไว้ในส่วนตัวองค์อนุสาวรีย์หรือส่วนล่างของ อนุสาวรีย์ก็แล้วแต่ซึ่งเป็นการออกแบบของผู้ออกแบบเองทั้งสิ้น

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อก็เช่นกันได้มีการสลักคำจารึกไว้ระหว่างกึ่งกลางของตัว อนุสาวรีย์บนพื้นสีดำโดยมีตัวหนังสือสีขาว เมื่อพิจารณาถึงสัญลักษณ์แล้ว รหัสที่แสดงให้เห็นนัยที่ เกิดขึ้นคือการนำเอาความแตกต่างตรงกันข้ามกันมาเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน ในที่นี้รูปสัญลักษณ์ที่ ปรากฏก็คือพื้นสีดำมีตัวหนังสือสีขาวและรูปสัญลักษณ์ที่เกิดจากตัวบทจารึกเอง เมื่อนำสัญลักษณ์มา ค้นหานัยแห่งความหมายที่เกิดขึ้นภายใต้การนำเอาความหมายคู่ตรงข้ามกันระหว่างขาวกับดำมา เปรียบเทียบบริบทเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และระบอบการเมืองการปกครองในสมัยที่ก่อสร้าง อนุสาวรีย์ปราบฮ่อนั้น สีขาวและดำแทนความหมายคู่ตรงข้ามกันที่ไม่อาจนำมาผสมผสาน ร่วมกันได้ อนึ่งในความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏไม่หยุดนิ่งนี้สามารถสื่อให้เห็นว่าอนุสาวรีย์ ปราบฮ่อมีวัตถุประสงค์ในการจารึก บทจารึกตัวหนังสือสีขาวบนพื้นสีดำเพื่อแสดงว่า ผู้พลีชีพเพื่อ ชาติเสมือนความขาวบริสุทธิ์และกบฏฮ่อถือได้ว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายควรกำจัดออกไป แต่ในทาง สัญลักษณ์ตามแนวคิดของมาร์แชล บลิสอนสกี (Marshall Blonsky) กลับเป็นการตอกย้ำความ เป็นลัทธิเชื้อชาตินิยม ซึ่งในที่นี้อนุสาวรีย์ปราบฮ่อแฝงไว้ด้วยความรู้สึกเรื่องชาตินิยมที่มองเห็นถึง ความแตกต่าง กล่าวคือ การจารึกอนุสาวรีย์ปราบฮ่อมีความหมายที่สื่อถึงความแตกต่างของการ แบ่งแยกด้านชนชั้นอันได้แก่ผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง เมื่อพิจารณาถึงระบอบการปกครองใน ขณะที่สร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้การเมืองการปกครองของสยามประเทศอยู่ในรูปแบบการปกครอง ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อำนาจสูงสุดคือกษัตริย์ผู้ซึ่งมีอำนาจทางการเมืองอย่างชอบธรรม สามารถกำหนดชี้ชะตาความเป็นความตายของผู้ใต้ปกครองได้อย่างเด็ดขาดและยิ่งใหญ่

บทจารึก เมื่ออ่านโดยผิวเผินอาจเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มนุษย์ต้องการให้สิ่งที่มนุษย์กระทำหรือมุ่งหวังได้ปรากฏให้สังคมรอบด้านเข้าใจทั้งในแนวทางการสรรเสริญเยินยอ การรับใช้แผ่นดิน การจงรักภักดีต่อแผ่นดินชาติบ้านเกิด ถือเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การระลึกอย่างเป็นอมตะ แต่เมื่อสัณยวิทยาได้เข้ามามีบทบาทต่อการวิเคราะห์หาซึ่งความหมายแล้วนั้น บทจารึกที่สื่อความหมายตรงตัวกลับกลายเป็นการสร้าง ความหมายตรงกันข้ามขึ้นทันที บทจารึกได้ถูกผู้ก่อสร้างใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงอำนาจอันชอบธรรมผ่านตัวอักษรที่บรรจงจารึกไว้ในอนุสาวรีย์ เช่น ประโยคที่ว่า “ภักดีถาพอนสุญวายชีพ ทำกลางกิจ โดยความสวามีภักดีต่อธุลีละอองบาทบาทมลายย์ งามอาจต่อราชกิจ มิได้คิดแก่ความมรณ” จากประโยคนี้สื่อความหมายโดยตรงว่า ผู้ปกครองมีอำนาจและความชอบธรรมที่ผู้ใต้ปกครองจะต้องภักดีและอุทิศเลือดเนื้อชีวิตประดุจทาสที่ซื่อสัตย์

ในการนำเอานัยของภาษามาใช้ประโยชน์ในการแสดงอำนาจและแสดงความชอบธรรม ผ่านบทจารึกนั้น โดยหลักแล้วภาษาไม่รู้จักปัจเจกบุคคล รู้จักแต่ผู้ใช้ภาษาที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของภาษา สำหรับภาษาแล้วมนุษย์เป็นเพียงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น มิได้มีตัวตนแต่อย่างใด ฉะนั้นในสัณยวิทยาที่โรลิ่งด์ บาร์ตส์ ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมายาคติขึ้นหากนำบทจารึกของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ มาแทนค่าใน การสร้างความสัมพันธ์ของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ แล้วจะปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและมายาคติของโรลิ่งด์ บาร์ตส์

รูปสัญลักษณ์	ความหมายสัญลักษณ์	ความหมายในระดับมายาคติ
บทจารึก	การสรรเสริญความจงรักภักดี และการสร้างความเป็นอมตะ	เครื่องมือในการแสดงซึ่งอำนาจ ความชอบธรรม เครื่องมือร่ำไรซึ่งระบบกษัตริย์

ในด้านภาษา “บทจารึก” เป็นรูปสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างความหมายเป็นการแสดงถึงการสรรเสริญ ความจงรักภักดี ความเป็นอมตะของทหารไทยที่ต่อสู้รบกับฮ่อจนสามารถรักษาดินแดนสยามไว้ได้ ส่วนในด้านมายาคตินั้น บทจารึกเป็นรูปสัญลักษณ์ที่หมายถึงเครื่องมือของผู้ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและเครื่องมือในที่นี้หากเปรียบเทียบกับนักขี่ม้าก็คือ “แฉ้” ในรูปสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้น แฉ้หมายถึงเครื่องมือที่ใช้ในการบังคับม้าให้กระทำตามที่นักขี่ม้าต้องการไม่ว่าจะเป็นการบังคับม้าให้วิ่งหรือเดินโดยการฟาดหรือกระตุกที่ตัวม้าอย่างแรงหรือเบา ๆ ตามความ

ต้องการของนักชีม้า เดียวกัน บทจารึกก็เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างควมมีอำนาจและแสดงความชอบธรรมของกษัตริย์ในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจในที่นี้สามารถสั่งได้แม้กระทั่งความเป็นและความตายของผู้ใต้ปกครอง เมื่อพิจารณาโดยถ้อยถ้วนของบทจารึกแต่ละบทนั้นได้สะท้อนให้เห็นว่ากษัตริย์เป็นผู้ปกครองที่ใช้อำนาจการเมืองอย่างชอบธรรมโดยมิได้มีผู้ใดขัดขืน ควมมีอำนาจบุญบารมีของกษัตริย์สามารถปกครองบ้านเมืองให้มีความสงบร่มเย็นแก่ผู้อยู่ใต้ปกครองตราบนานเท่านาน ซึ่งบทจารึกนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างไว้ซึ่งการดำรงอยู่แห่งแนวคิดกษัตริย์นิยมมิให้ผู้ใดมาทำลายล้างได้ซึ่งเมื่อพิจารณาบริบทรอบด้านหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมักจะมีเชื่อมโยงกับการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นชนชั้นปกครองได้ลดความเป็นเทวราชาลงไป กลายเป็นการเน้นคติและรูปแบบของธรรมราชามีอำนาจล้นพ้นในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติพระราชอำนาจถูกจำกัดด้วยสิ่งสำคัญบางประการ เช่น ทศพิธราชธรรม ระบบการควบคุมคนตามระบบไพร่ที่ถือว่าพระมหากษัตริย์คือประมุขสูงสุดอยู่เหนือมุลนายทั้งปวง แต่จริง ๆ แล้วพระองค์ไม่สามารถดูแลไพร่ได้ทั่วถึงจำต้องแบ่งพระราชอำนาจในการบังคับบัญชาและแบ่งกำลังคนให้มุลนายในระดับรองลงมาดังนั้นผู้มีอำนาจในการควบคุมคนอย่างแท้จริงคือมุลนายระดับรองลงมา (บงอร ปิยะพันธุ์ 2538 : 221)

1.2.3 ความเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกผ่านพื้นที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม

พื้นที่ (Space) เป็นพื้นที่ในการก่อสร้างอนุสาวรีย์ มักจะถูกระบุความสำคัญของอนุสาวรีย์ไว้ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่บอกเล่าเรื่องราวและแสดงความสำคัญของบุคคลหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นตัวสร้างความสำคัญให้กับสิ่งเหล่านั้นในทางอ้อมด้วยทำให้สถานที่ตั้งของอนุสาวรีย์ต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์นั้น ๆ หรือไม่ก็ต้องเป็นชุมชนที่มีความสำคัญที่คนจะรับรู้ได้ง่าย และเพื่อแสดงถึงความสำคัญดังกล่าวของอนุสาวรีย์ในแง่สถานที่ตั้งจึงมีความหมายในด้านที่เป็นสถานที่ซึ่งทุกคนยอมรับว่ามีความสำคัญเพราะทั้งสถานที่ตั้ง และตัวอนุสาวรีย์จะเป็นส่วนเสริมความสำคัญให้ซึ่งกันและกัน คงมีไม่บ่อยครั้งนักที่จะนำอนุสาวรีย์ไปตั้งในสถานที่ห่างไกลผู้คนหรือไม่ได้เป็นชุมชนสำคัญ จากเหตุผลดังกล่าวสามารถบอกถึงความสำคัญของชุมชน จังหวัด หรือภาค ผ่านจำนวนของอนุสาวรีย์ได้ เพราะอนุสาวรีย์ย่อมตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความสำคัญ ยิ่งมีอนุสาวรีย์มากเท่าไรความสำคัญของชุมชนย่อมมีมากขึ้นตามลำดับด้วยความเชื่อที่ว่าอนุสาวรีย์จะสร้างความเจริญให้ชุมชนได้ และในอีกด้านหนึ่งเมื่อชุมชนมีความสำคัญมากเพียงใด ย่อมมีความสามารถที่จะสร้างอนุสาวรีย์มากเพียงนั้น เมื่อชุมชนระดับอำเภอขอสร้างอนุสาวรีย์มาทางคณะกรรมการอนุสาวรีย์

มักจะไม่ได้รับการอนุมัติให้มีการสร้างด้วยเหตุผลที่ว่าชุมชนนั้นเล็กเกินไปหรือมีความเจริญน้อยไป อาจทำให้อนุสาวรีย์ถูกลดความสำคัญลงได้ อนุสาวรีย์กับชุมชนจึงมีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เสริมความสำคัญให้ซึ่งกันและกัน จึงสามารถบอกถึงความสำคัญของชุมชนผ่านจำนวนของอนุสาวรีย์ได้ดังกล่าว ความสำคัญของชุมชนระดับจังหวัดหรือระดับภาคนั้นสามารถสะท้อนการเมืองและสังคมไทยในด้านการรวมศูนย์และการกระจายอำนาจได้ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าจังหวัดใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดอีกด้วย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เห็นภาพการเมืองและสังคมไทยในระดับกว้างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (พิบูลย์ หัตถกิจโกศล 2527 : 160)

การใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์นั้นมักจะมีจุดประสงค์ของการใช้ที่แตกต่างกันไป บ้างใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมทางการเมือง บ้างใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน ดังนั้นอนุสาวรีย์จึงเป็นพื้นที่ของวาทกรรมต่าง ๆ เช่น เป็นพื้นที่ของความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับความตาย อนุสรณ์วีรบุรุษ พื้นที่การเมืองที่แยกขาดจากศาสนา และพื้นที่แห่งพิธีกรรมของรัฐ แม้บางครั้งในฐานะของพื้นที่ที่เป็นพื้นที่หนึ่งในรัฐอาจไม่สามารถแยกขาดจากการใช้อำนาจของรัฐได้ แต่ในบางครั้งรัฐก็ไม่สามารถควบคุมความหมายเหล่านี้ได้เพราะภายใต้ระบบความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในสังคมนั้น ๆ ก่อให้เกิดอำนาจของพื้นที่ต่างไปจากเดิมได้หลายประการ บางครั้งพื้นที่ของอนุสาวรีย์อาจจะพิจารณาได้จากการใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์อย่างเฉพาะเจาะจงในแนวราบ แต่บางครั้งการใช้พื้นที่ก็ไม่ชัดเจนที่จะอาศัยการพิจารณานัยหรือความหมายเฉพาะเจาะจงตามแนวระนาบเพียงอย่างเดียวได้จำเป็นต้องพิจารณาในลักษณะความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในลักษณะที่สัมพันธ์ (Relative) กับพื้นที่อื่นประกอบไปด้วย (มาลินี คุ่มสุภา 2541 : 122)

เมื่อพิจารณาการใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อโดยการมองในแนวระนาบ (Horizontal) หรือการมองในมุมมองปกติจะสามารถมองอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมที่ถูกจำกัดพื้นที่การก่อสร้าง อยู่ในละแวกของความเป็นเจ้าของแห่งรัฐ กล่าวโดยง่ายคือรอบ ๆ บริเวณที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมจะถูกขนาบด้วยสถานที่ราชการทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นศาลากลางจังหวัดหนองคาย สถานีตำรวจภูธรจังหวัดหนองคายล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่รัฐจัดสร้างขึ้นทั้งสิ้น พื้นที่อนุสาวรีย์ทุกอนุสาวรีย์เป็นพื้นที่ศิลปะของการปกครองและตั้งอยู่ในชุมชน ดังนั้นการที่จะตั้งอนุสาวรีย์แห่งใดแห่งหนึ่งขึ้นนั้นจะตั้งตามความต้องการอำเภอใจของผู้สร้างนั้นมีได้ โดยเฉพาะอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้ผู้ก่อสร้างเป็นผู้อยู่ในชนชั้นปกครองได้ดำเนินการก่อสร้างอนุสาวรีย์โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการให้มองแบบฉาบฉวย คงไว้ซึ่งการระลึกถึงทหารที่สละชีพเพื่อดำรงรักษาแผ่นดินไว้ในเหตุการณ์ปราบฮ่อ ฉะนั้นการคิดสรรพื้นที่ในการก่อสร้างจึงต้องอยู่ในบริเวณเขตความคุ้มครองของของรัฐเท่านั้นผู้ปกครองจะเป็นผู้กำหนดการใช้งานในพื้นที่ เช่น การประกอบ

พิธีกรรมบวงสรวงอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธีดังกล่าวมักจะเป็นเจ้านายชั้นสูงระดับเจ้าเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อด้านใน สามารถเข้าประกอบพิธีกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสักการะบูชาโดยการนำเอาบายศรีดอกไม้อัปวงหน้าอนุสาวรีย์ และการร่วมชมพิธีกรรมบวงสรวงรวมไปถึงการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อหน้าอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ส่วนพื้นที่รอบนอกของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อประชาชนถูกกำหนดให้ใช้พื้นที่นั้นเพื่อเฝ้าดูการประกอบพิธีกรรมสักการะอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ในที่นี้หากเอ่ยอ้างคำของฟูโก่ ที่ว่าการสร้างพื้นที่แบบนี้เรียกว่า “การทำพื้นที่ให้บริสุทธิ์ผุดผ่องนำยกย่องบูชา” มากกว่าที่จะเป็นพื้นที่ธรรมดา และ อ็องรี เลอแพร่ ได้เรียกการทำพื้นที่ให้บริสุทธิ์ผุดผ่องนำยกย่องบูชาว่า “The production of space” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร 2549 : 184)

ฉะนั้นพื้นที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อในฐานะที่เป็นตัวสร้างความหมาย (Signifier) โดยการสร้างพื้นที่เฉพาะเพื่อแสดงอำนาจขึ้นมาในสังคม ขณะเดียวกันยังเป็นพื้นที่ที่เก็บกดปิดกั้นความเสมอภาคแห่งเสรีชนไว้ ทั้งยังสร้างพื้นที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมให้เป็นพื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์โดยกำหนดแบ่งเขตแดนของการใช้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ส่วนบุคคลของรัฐ ป้องกันมิให้มีการล่วงล้ำและขณะเดียวกันยังกำหนดผู้ดูแลปกป้องหรือผู้พิทักษ์ความศักดิ์สิทธิ์ไปพร้อม ๆ กัน อนุสาวรีย์ปราบฮ่อจึงถูกสร้างในพื้นที่ที่ใกล้กับสถานีตำรวจภูธรจังหวัดหนองคายเพื่อเจาะจงให้มีการดูแลปกป้องตัวของอนุสาวรีย์เอง สิ่งสำคัญที่มีอาจมองข้ามไปได้ คือการกันพื้นที่แห่งนี้ไว้สำหรับภาพลักษณ์ของกษัตริย์ผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนั้นพยายามใช้พื้นที่ก่อสร้างเป็นเครื่องมือในการแสดงซึ่งภาพลักษณ์แห่งอำนาจเจ้าเหนือหัวผู้ปกครองสยามแก่ให้ผู้ได้ปกครองยำเกรง

เมื่อพิจารณาถึงบริบทของการใช้พื้นที่เป็นพื้นที่แห่งอำนาจแล้ว ในประเทศฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้านโปเลียนที่ 3 มีอำนาจใน ค.ศ. 1852 ได้มีการสั่งการตัดถนนขนาดใหญ่ผ่าใจกลางกรุงปารีสและยังได้รื้อพื้นที่การสร้างลานหลวงขึ้นมา ณ ใจกลางเมืองด้วย โดยลานนี้จะใช้เป็นพื้นที่สำหรับการสวนสนามของทหาร และยังใช้ในการลงโทษประหารชีวิตก็ได้ หรือจะใช้อย่างที่กษัตริย์ต้องการปรากฏตัวต่อหน้าประชาชนก็ได้เช่นกัน แต่ในโปเลียนก็ได้เป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ผนึกอำนาจทางการเมืองโดยวิธีควบคุมพื้นที่ในลักษณะนี้ อันที่จริงแล้วผู้นำทางการเมืองล้วนไม่ได้คิดถึงวิธีการนี้ในฐานะเครื่องมือเพื่อควบคุมอำนาจแต่เพียงอย่างเดียว หากยังเชื่อมโยงกับการควบคุมพื้นที่กับหลักการที่เป็นนามธรรมหลายต่อหลายอย่าง น่าสนใจอีกประการคือผู้นำเหล่านี้อยู่ในต่างสังคมต่างยุคสมัย หากกลับมีแบบแผนและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ซึ่งคล้ายคลึงกันนั่นคือ การลุ่มหลงกับการก่อสร้าง และลุ่มหลงต่อการติดตั้งสัญลักษณ์ หรือภาพของ

ตัวผู้นำไว้ในพื้นที่แห่งนี้ตลอดเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นแล้วว่าชนชั้นปกครองเข้าใจและคุ้นเคยกับการควบคุมและการใช้สอยพื้นที่เพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุด พื้นที่จึงเป็นผลผลิตแห่งอำนาจ เป็นรหัสของอำนาจรวมทั้งเป็นเทคโนโลยีทางอำนาจที่ผู้ปกครองกระทำต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ 2549 : 2)

ในการนำเอาพื้นที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมมาหล่อหลอมให้ผู้ใต้ปกครองเกิดความรู้สึกผ่านกระบวนการสรรสร้างความคิดแก่ผู้พลีชีพโดยนำเสนอในรูปแบบของวัตถุนิยมที่มองเห็นด้วยตาเปล่าจับต้องได้ มักได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกโดยทั้งสิ้น อันเนื่องจากบริบทแห่งเวลาที่ก่อสร้างนี้ สยามประเทศกำลังมุ่งพัฒนาตนเองให้เป็นประเทศเป็นผู้มีอารยธรรมที่ทัดเทียมกับชาติตะวันตกโดยการนำเอาสิ่งที่เรียกว่าเจดีย์สถูป ที่เก็บอัฐิคนตายมาสร้างวาทกรรม “การรักชาติ” เพื่อมุ่งหวังแสดงอำนาจของผู้ปกครอง และยังสร้างพื้นที่เพื่อการแย่งชิงความทรงจำให้เกิดขึ้นเท่านั้นเอง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ทุกสิ่งที่ถูกมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาแล้วล้วนแล้วแต่เป็นสมรภูมิแย่งชิงความทรงจำทั้งสิ้น

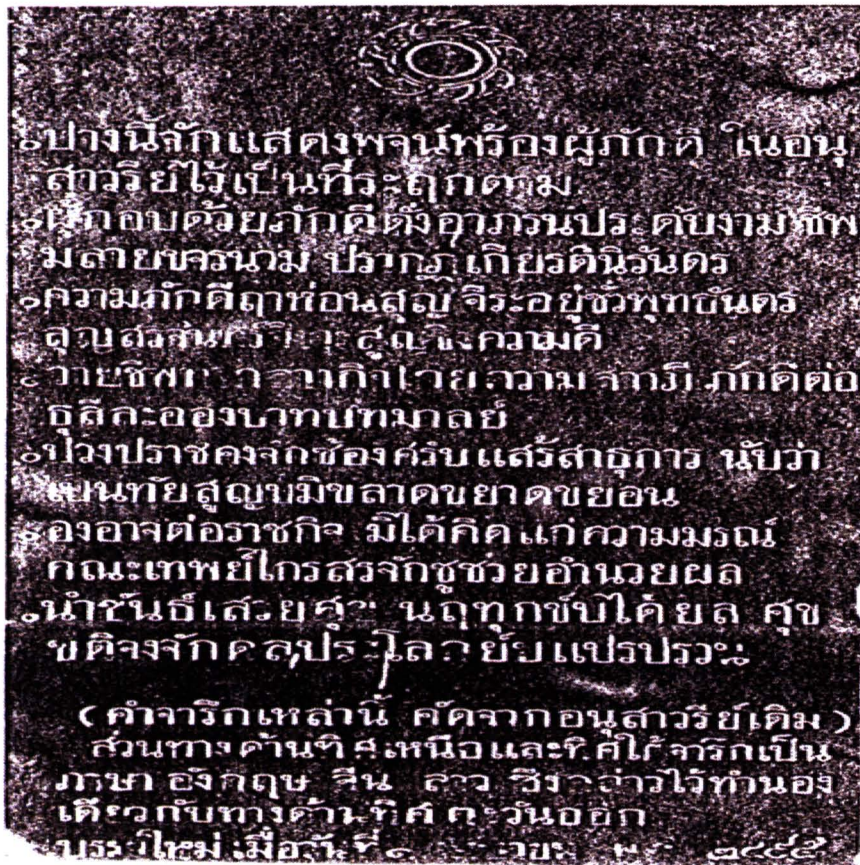
อาจกล่าวได้ว่าความทรงจำที่เคยถูกจดจำมากในสมัยหนึ่งอาจถูกกดทับและลืมเลือนได้เช่นกันและเมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเปลี่ยนแปลงไป ความทรงจำที่เคยถูกกดทับไว้ก็พร้อมจะก้าวขึ้นมาประกอบสร้างเป็นความทรงจำร่วมของคนในสังคมได้เสมอ ซึ่งอำนาจเป็นผู้ผลิตความทรงจำและในทางกลับกันความทรงจำก็ทำหน้าที่เกื้อหนุนอำนาจให้เข้มแข็งมากขึ้น เมื่อความทรงจำและอำนาจเป็นเสมือนสองด้านของเหรียญเดียวกัน พื้นที่แห่งความทรงจำเป็นสนามประลองที่ต้องมีการแย่งชิงต่อสู้กันอยู่ตลอดเวลา ใครที่ยึดกุมความทรงจำร่วมของสังคมได้ย่อมเป็นผู้มีอำนาจ และผู้มีอำนาจย่อมสถาปนาความทรงจำที่ตนเองได้ประโยชน์ให้กลายเป็นความทรงจำร่วมสมัย (ชาติรี ประกิตนันทการ 2550 : 2)

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนี้น หากเปรียบเป็นเหรียญสองด้านดังที่ได้กล่าวในข้างต้นนี้ ก็จะสามารถเห็นพื้นที่ของการแย่งชิงความทรงจำเกิดขึ้น ด้านแรกของเหรียญได้บรรจุความทรงจำที่แสดงออกซึ่งพลังของประชาชนชาวสยามที่ถูกหล่อหลอมกับวาทกรรมความรักชาติต่อสู้แย่งชิงปกป้องประเทศชาติไว้จากข้าศึกฮ่อ และนัยการระลึกถึงนี้ได้แสดงออกในการก่อสร้างอนุสรณ์สถานคืออนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมเพื่อให้เกียรติต่อวีรชนที่เสียชีวิตไป และด้านที่สองของเหรียญ ได้บรรจุความทรงจำการตอกย้ำบทบาทราชาชาตินิยมให้สูงงอมมากยิ่งขึ้น โดยการนำเอาสัญลักษณ์ที่อิงอยู่กับคติทางพุทธศาสนาสร้างความคิดให้ผู้อยู่ใต้ปกครองหลุมหลกกับความเป็นพุทธมามะกะที่เคารพศรัทธาความดี และปิดบังมิให้ผู้ใต้ปกครองเกิดการต่อสู้และแข่งขันกับผู้ปกครองซึ่งเป็นชนชั้นนำที่ดำรงตนอยู่ในประเทศสยามเก่าเรื่อยมา

1.2.4 ความเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกผ่านการจารึก 4 ภาษา

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมนี้ได้มีการจารึกบทจารึกไว้ 4 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาไทย และภาษาลาวไว้ในตัวของอนุสาวรีย์โดยการจารึกไปในเนื้อของคอนกรีตและในการจารึกบทจารึกนี้ คำจารึกแต่ละภาษามีความหมายดังที่จะได้กล่าวและแสดงภาพให้เห็นต่อไปนี้

บทจารึกภาษาไทยซึ่งจารึกอยู่ด้านทิศตะวันออกได้กล่าวคำจารึกไว้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.4 บทจารึกภาษาไทย

คำจารึกภาษาไทย มีข้อความดังนี้

ปางนี้จักแสดงพจน์พร้อมผู้ภักดี

ในอนุสาวรีย์ไว้เป็นที่ระฤกตาม

ผู้ประกอบด้วยภักดีตั้งอารมณ์ประดับงาม

ชีพมลายาชนามปรากฏเกียรติินันดร

ความภักดีพาห่อนบุญจีระอยู่ชั่วพุทธันดร

บุญสุริจันทร์จึงจะบุญซึ่งความดี

วายุชีพทำกลางกิจโดยความสวามี

ภักดีต่ออุลลิสะของบาทบพมลาย

ปวงปราชคังจักซ้องศรีรับแสน์สาธุการ

นับว่าเป็นภัยบุญบมีฆลาดขยอน

องอาจต่อราชกิจมิได้คิดแก่ความมรณ

คณะเทพย์ไกรสรจักรช่วยอำนวยผล

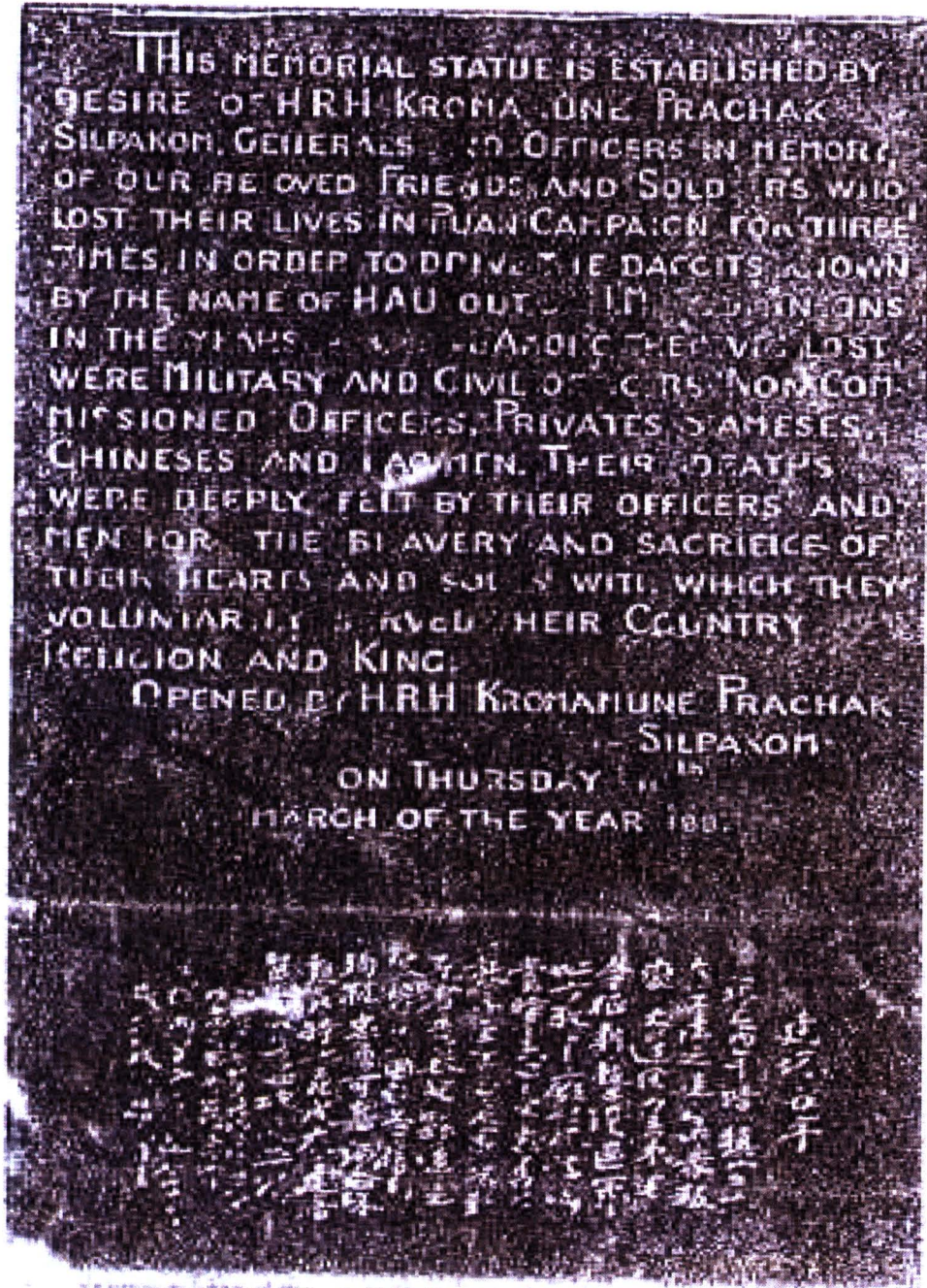
นำชั้น์เสวยศุขนฤทุกข์บ่อได้ยล

ศุขขติจจกคดลประโลภย์บ่อแปรปรวน

สุดท้ายมีคำจารึกไว้ว่า “อนุสาวรีย์ได้เปิดแต่ จุลศักราช 1247 ควบ 1248 พระ

พุทธศักราชล่วงแล้ว (พ.ศ. 2429) (สมคิด ไชยวงศ์ 2540 : 117)

ทางด้านทิศเหนือได้จารึกคำจารึกเป็นภาษาอังกฤษอยู่ด้านบนและด้านล่างจารึกเป็น
ภาษาจีนดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.5 บทจารึกภาษาอังกฤษและบทจารึกภาษาจีน

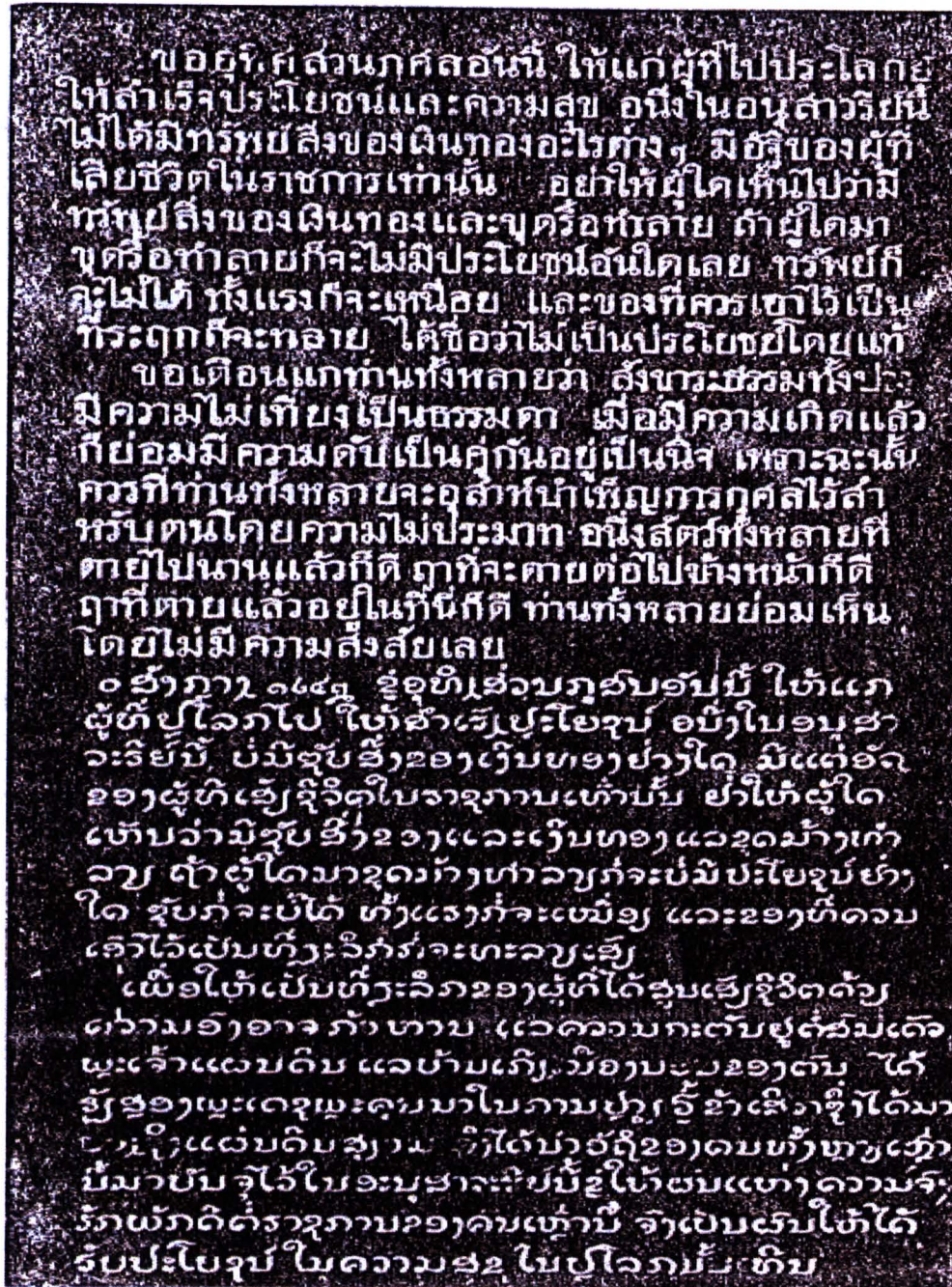
คำจารึกภาษาอังกฤษ ได้มีความหมาย ดังนี้

“นี่คือ อนุสาวรีย์นี้ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมแลแม่ทัพกรมกอง ได้พร้อมกันประดิษฐานขึ้นไว้ เพื่อให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้ที่เป็นข้าราชการฝ่ายมณฑลชั้นในและกรมการหัวเมือง ซึ่งมีใจสมัครจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน แลบ้านเมืองของตน แลความองอาจกล้าหาญซึ่งมีอยู่ในสันดาน ซึ่งได้รับฉลองพระเดชพระคุณมาในการปราบปรามฮ่อข้าศึก ซึ่งได้มาแย่งชิงแผ่นดินสยาม ตั้งแต่ปีออกศึกศักราช 1246 แลปีศักราช 1247 เป็นที่น่าสนใจเป็นอันมาก ซึ่งได้เสียชีวิตในความกตัญญูต่อพระเจ้าแผ่นดิน แลบ้านเกิดเมืองนอนของตน จึงได้นำอัฐิของทหารกองต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ กรมทหารรักษาบรมมหาราชวัง กรมทหารปืนใหญ่ กรมทหารนา กรมทหารอาษาใหญ่ กรมทหารอาษาวิเศษ กรมแปดเหล่า กรมฝรั่งแม่นปืน กรมทหารมาลา กรมสลัดดี กรมเรือต้น กรมทหารมหาดเล็ก กรมการหัวเมือง มาบันจุไว้ในอนุสาวรีย์นี้ ขอให้ผลแห่งการซื่อสัตย์กตัญญูแลความจงรักภักดีต่อราชการของคนทั้งหลายเหล่านี้ จงเป็นผลให้ได้รับประโยชน์ในความสุขในปรโลกนั้นเทอญ อนุสาวรีย์นี้ได้เปิดแต่จุลศักราช 1247 ควบ 1248 พระพุทธศักราชล่วงแล้ว ²”

คำจารึกภาษาจีน มีข้อความดังนี้ “อนุสาวรีย์นี้สร้างขึ้นตามพระประสงค์ในพลตรีกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมเพื่อเป็นอนุสรณ์ต่อการจากไปของผองเพื่อนทหารอันเป็นที่รักผู้สละชีวิตในสงครามปราบฮ่อโดยกลุ่มลาวพวน ถึงสามครั้ง ผู้ที่เสียชีวิตนั้นเป็นทั้งทหารและพลเรือนทั้งชาวสยาม ชาวจีน และชาวลาว การจากไปของพวกเขาเหล่านั้นยังความรู้สึกถึงความเสียใจอย่างลึกซึ้งและระลึกถึงความกล้าหาญและความเสียสละทั้งจิตและวิญญาณ เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เปิดอนุสาวรีย์โดย พลตรีกรมหมื่น ประจักษ์ศิลปาคม เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 มีนาคม ปี 188”

² ข้อความเหล่านี้ได้คัดลอกตามที่ได้จารึกไว้ในอนุสาวรีย์โดยไม่ได้แก้ไขตัวอักษรให้เป็นไปตามแบบปัจจุบัน

ส่วนทางด้านทิศใต้ได้จารึกคำแปลบทจารึกของภาษาลาวเป็นภาษาไทยอยู่ด้านบน และด้านล่างเป็นการจารึกคำจารึกภาษาลาว ดังภาพ บทจารึกที่จารึกเป็นภาษาลาวมีข้อความดังนี้

ภาพที่ 4.6 บทจารึกที่จารึกเป็นภาษาลาว

คำจารึกในภาษาลาว มีข้อความที่แปลความหมายของภาษาลาวเป็นภาษาไทยอยู่ ด้านบนของบทจารึกดังนี้ “ขออุทิศส่วนกุศลอันนี้ให้แก่ผู้ที่ไปะโลกย์ให้สำเร็จประโยชน์และความสุข อนึ่งในอนุสาวรีย์นี้ไม่ได้มีทรัพย์สินของเงินทองอะไรต่าง ๆ มีอัฐิของผู้ที่เสียชีวิตในราชการเท่านั้น อย่าให้ผู้ใดเห็นไปว่ามีทรัพย์สินของเงินทองและชุดหรือทำลาย ถ้าผู้ใดมาชุดหรือทำลายก็จะไม่มีประโยชน์อันใดเลย ทรัพย์สินก็จะไม่ได้ ทั้งแรงก็จะเหนื่อยและของที่ควรเอาไว้เป็นที่ระฤกก็จะทลายได้เชื่อว่าไม่เป็นประโยชน์โดยแท้ ขอเตือนแก่ท่านทั้งหลายว่าสังขารธรรมทั้งปวงมีความไม่เที่ยงเป็นธรรมดา เมื่อมีความเกิดแล้วก็ย่อมมีความดับเป็นคู่กันอยู่เป็นนิจ เพราะฉะนั้นควรที่ท่านทั้งหลายจะอุตสาหะบำเพ็ญการกุศลไว้สำหรับตนโดยความไม่ประมาท อนึ่งสัตว์ทั้งหลายที่ตายไปนานแล้วก็ดี ญาติที่จะตายต่อไปข้างหน้าก็ดี ญาติที่ตายแล้วอยู่ในที่นี้ก็ดี ท่านทั้งหลายย่อมเห็นโดยไม่มี ความสงสัยเลย ³”

คำจารึกเป็นส่วนสำคัญสำหรับอนุสาวรีย์ที่ทำให้ผู้พบเห็นอนุสาวรีย์นั้นทราบถึงสาเหตุของการก่อสร้างอนุสาวรีย์ว่าสำคัญอย่างไร และในส่วนของคำจารึกคำจารึกไว้นั้นมักจะนิยมจารึกไว้สองส่วนคือ เหตุผลและประวัติความสำคัญที่ต้องสร้างอนุสาวรีย์กับรายละเอียดการก่อสร้าง ผู้รับผิดชอบ วันเวลาที่เปิดอนุสาวรีย์ ในส่วนของภาษาที่ใช้จารึกอนุสาวรีย์ในประเทศไทยนั้นมักจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการจารึกแต่สำหรับอนุสาวรีย์ปราบฮ่ออันมีการใช้ภาษาในการจารึกไว้ถึง 4 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาไทย และภาษาลาว ซึ่งแต่ละภาษาที่จารึกไว้บนอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้ล้วนแต่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับอนุสาวรีย์ทั้งสิ้น และในตัวบทจารึกนี้ได้สื่อสัญลักษณ์แสดงนัยความหมายไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สัญลักษณ์สื่อความหมายตรงตัว
2. สัญลักษณ์สื่อความหมายแฝง

สัญลักษณ์สื่อความหมายตรงตัว คือ บทจารึกนี้ได้ถูกสร้างให้เกิดความหมายอันเป็นอมตะนิรันดร์ แสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และเชิดชูเกียรติยศของทหารที่สละชีพเพื่อชาติทั้งยังปลุกฝังความเป็นชาติไทยให้แก่ประชาชนในจังหวัดหนองคายให้มีความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งในห้วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2416 – 2429 เป็นช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ 2 และในขณะนั้นสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินได้ถึงแก่พิราลัยไปแล้วด้วยแรงผลักดันจากอุดมการณ์รัฐที่เน้นให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้กำหนดวิถีประวัติศาสตร์ทำให้พระบาทสมเด็จพระ

³ ข้อความเหล่านี้ ได้คัดลอกตามที่ได้จารึกไว้ในอนุสาวรีย์โดยไม่ได้แก้ไขอักษรให้เป็นไปตามแบบปัจจุบัน

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้พระราชอำนาจเพิ่มพูนขึ้น และสามารถขยายพระราชอำนาจออกไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศเพื่อปกครองราษฎรในดินแดนต่าง ๆ โดยตรง

ในการสร้างความเป็นชาติไทยที่ไม่ให้เกิดความรู้สึกแตกต่างระหว่างความเป็นไทยหรือไม่เป็นไทย รัฐจึงนำเอาภาษากลางมาเป็นมาตรฐานภาษาประจำชาติ มีการขยายตัวของภาษากลางด้วยระบบการพิมพ์สมัยใหม่ มีการจัดพิมพ์หนังสือต่าง ๆ ออกมามากมาย ทั้งยังอาศัยอำนาจการปกครองที่รวมศูนย์เข้าสู่ส่วนกลางทำให้มีการสร้างความรู้จากชนชั้นนำสู่กลุ่มหัวเมืองต่าง ๆ และในเวลาเดียวกันก็ละเลย เหยียดหยาม หรือทำลายภาษาท้องถิ่นให้กลืนหายไป แล้วผลักดันให้ภาษากลางเป็นภาษาประจำชาติที่ถูกต้องบังคับให้เรียนทั่วประเทศโดยที่รัฐมิได้สนใจคนต่างด้าวหรือชนชาติส่วนน้อย รัฐสนใจเพียงแค่การรวมชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวเท่านั้น

สัญญาะสื่อความหมายแฝง คือ การสร้างความหมายระดับมายาคติให้เกิดขึ้นภายใต้การนำเอาภาษาต่าง ๆ มาจารึกไว้ในตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และในการจารึกคำจารึกแต่ละภาษาได้สร้างนัยความหมายแฝงสอดแทรกไว้ในแต่ละชนิดของภาษาอย่างแยบยลไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาของประเทศมหาอำนาจอาณานิคมซึ่งขณะนั้น อังกฤษมีอินเดีย ศรีลังกา พม่า มลายู สิงคโปร์ เป็นเมืองในอาณานิคม และประเทศอังกฤษในขณะนั้นได้พยายามแผ่ขยายการปกครองเมืองอื่น ๆ ให้เป็นเมืองในอาณานิคมของตนเองเพื่อแย่งชิงฐานอำนาจในการปกครองเมืองในอาณานิคมกับประเทศฝรั่งเศส ทางด้านฝรั่งเศสเองก็มี เวียดนาม กัมพูชา ลาว เป็นเมืองในอาณานิคมจนทำให้สองประเทศนี้เข้ามาเกี่ยวเนื่องกับประเทศสยามอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ อังกฤษหลังจากยึดครองอินเดีย พม่า แล้วก็ได้ขยายอิทธิพลมาทางรัฐฉานและทางล้านนาซึ่งเป็นเมืองประเทศราชของไทยในขณะนั้น ประเทศอังกฤษได้ทำการแข่งขันทางการค้ากับประเทศไทยและพยายามแสดงแสนยานุภาพในความยิ่งใหญ่เพื่อมุ่งหมายที่จะครอบครองประเทศไทยให้ตกอยู่ในฐานะเมืองในอาณานิคมของอังกฤษ แต่อังกฤษก็มิสามารถทำได้อย่างต้องการด้วยประเทศไทยได้แก้ไขและปรับเปลี่ยนการบริหารบ้านเมืองให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อเสถียรภาพความมั่นคงภายในและเอกราชของประเทศ และในการรับมือกับอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกนี้ประเทศไทยได้ส่งเสริมการศึกษาภาษาต่างประเทศและวิทยาการสมัยใหม่โดยสนับสนุนให้โอรสธิดาของกษัตริย์และลูกขุนนางได้เรียนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งในขณะนั้นถือได้ว่าเป็นภาษาของชาติมหาอำนาจหนึ่งในตะวันตก และประเทศไทยยังได้สร้างสัมพันธไมตรีกับประเทศอังกฤษเพื่อใช้อังกฤษเป็นผู้ทอนอำนาจฝรั่งเศสด้วยฝรั่งเศสเองก็มีความต้องการที่จะสร้างสัมพันธไมตรีด้านการค้ากับประเทศไทยเช่นกันซึ่งฝรั่งเศสเองก็ได้รับ

มิตรไมตรีจากประเทศไทยเป็นอย่างดีแต่ฝรั่งเศสกลับมุ่งที่จะเอารัดเอาเปรียบประเทศไทยโดยหวังที่จะเอาประเทศไทยเป็นเมืองในอาณานิคมของฝรั่งเศสอีกประเทศหนึ่งจนทำให้ประเทศไทยยอมเสียดินแดนฝั่งซ้ายให้แก่ฝรั่งเศสในที่สุด

การจารึกโดยใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาราชการนั้น ผู้ปกครองนำภาษาไทยมาใช้โดยมิได้มีความเป็นกลางในการปกครองต่อหัวเมืองรอบนอก แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ปกครองนำภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการมาบีบบังคับให้ผู้ได้ปกครองในประเทศให้ใช้ภาษาราชการเป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันทั่วทั้งประเทศแทนการติดต่อสื่อสารด้วยภาษาพื้นบ้านหรือพื้นเมืองเปรียบเสมือนเป็นการสร้างความเป็นชายขอบให้เกิดขึ้นกับผู้ใช้ภาษาพื้นบ้านหรือภาษาพื้นเมืองซึ่งในหนองคายมีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ร่วมกันและเชื้อชาติที่มีอยู่จำนวนมากก็คือเชื้อชาตินั้น ๆ จนทำให้ผู้คนส่วนใหญ่นิยมติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษาลาวเป็นส่วนมาก เมื่อได้รับนโยบายการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการในการติดต่อสื่อสารจึงทำให้ผู้ได้ปกครองในจังหวัดหนองคายมีความรู้สึกถูกกดขี่ข่มเหงให้เป็นกลุ่มคนชายขอบฝังในจิตใจตลอดมา และอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้ก็ถูกนำเอาภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการมาจารึกไว้ในตัวอนุสาวรีย์โดยหวังให้เกิดผลประโยชน์ในการปกครองเก็บกดปิดกั้นผู้ได้ปกครองที่อาศัยอยู่ในจังหวัดหนองคายให้ขึ้นตรงต่อส่วนกลางโดยผ่านการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการเป็นภาษาในการสื่อสารต่อไป

ภาษาลาวที่ถูกนำมาจารึกในอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้ก็เช่นกันซ่อนนัยทางการเมืองหลายอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจงใจจารึกภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการในการสื่อสารของคนในประเทศไทยไว้ด้านบนของภาษาลาวนั้น ผู้ให้จารึกจงใจแสดงให้เห็นว่าประเทศลาวเคยตกอยู่ใต้อาณานิคมของไทยมาก่อนควรแก่การคำนึงถึงและเจียมเนื้อเจียมตัวไว้ไม่ให้ลุกขึ้นมาต่อสู้กับประเทศไทยซึ่งการจารึกไว้เช่นนี้เสมือนกับการเขียนสื่อให้วอกแวกหากผู้ได้ปกครองต่อสู้อหรือกระด้างกระเดื่องต่อผู้ปกครองแล้วไซ้จะได้รับบทเรียนดังที่ไทยได้ทำการปราบเจ้าอนุวงศ์จนเมืองเวียงจันทน์พ่ายแก่ไทยกลายเป็นเมืองร้างสูญเสียการปกครอง และไทยได้ทำการกวาดต้อนผู้คนเข้ามาอยู่ในเมืองหนองคายโดยมีการบังคับบัญชาการจากส่วนกลางผ่านจังหวัดหนองคายในที่สุด

ภาษาที่จารึกไว้ในอนุสาวรีย์ปราบฮ่ออีกภาษาหนึ่งก็คือ "ภาษาจีน" โดยภาษาจีนที่จารึกนี้ไม่ได้มีความสลับซับซ้อนใด ๆ เพียงแต่การจารึกภาษาจีนไว้เนื่องจากภาษาจีนเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในภูมิภาคนี้อย่างกว้างขวางเสมือนกับว่าภาษาจีนเป็นภาษาหลักของโลกตะวันออกที่มีอารยธรรมยาวนาน แต่อีกนัยหนึ่งก็สื่อความหมายถึงกลุ่มกบฏฮ่อผู้ซึ่งเข้ามารุกรานผืนแผ่นดินไทยจนไทยปราบปรามกบฏฮ่อให้พ่ายแพ้ไปในที่สุดแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นเพียงชาติเล็ก ๆ แต่

ก็ไม่ยอมเสียแผ่นดินบ้านเกิดให้เป็นเมืองขึ้นแก่ชาติอื่น ๆ อย่างไรก็ตามวิถีทางสัญวิทยาายังได้แสดงให้เห็นว่าการจารึกภาษาสืบทอดนี้มีได้สื่อเพียงความหมายที่กล่าวในข้างต้นเพียงความหมายเดียว หากแต่ยังสื่อถึงแห่งความเป็นอัตลักษณ์ของชาติไทย ความมั่นคงในชาติและยังสร้างความเป็นสากลให้เกิดขึ้นต่อนานาประเทศอย่างมากมายมหาศาล ความเป็นอัตลักษณ์ที่สื่อแสดงออกให้เห็นนี้เป็นอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทย เป็นชนชั้นสูงหรือชนชั้นศักดินาเหนือดินแดนอีสานอันกว้างใหญ่ที่มีชนชาวลาวและชนชาติอื่นเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยถูกเก็บกดปิดกั้นความเป็นชาติอื่นให้มีความรู้สึกเป็นชาติไทยเพียงชาติเดียวผ่านการจารึกเป็นตัวหนังสือไทยบนตัวหนังสือลาว เพื่อหวังสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยโดยเก็บกดปิดกั้นชนชั้นผู้ถูกปกครองไม่ให้เกิดความแตกแยกทางชนชาติและที่สำคัญอีกประการหนึ่งการขยายผลทางการศึกษาให้ผู้ถูกปกครองในหนองคายมีความรู้ความสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้นั้นไม่ได้มีการส่งเสริมจากผู้ปกครอง เมื่อผู้ถูกปกครองไม่มีความรู้ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ในภาษาไทยหรือภาษาอื่น ๆ ก็จะเป็นผลดีต่อผู้ปกครองซึ่งสามารถชี้เป็นชี้ตายอย่างไรก็ได้โดยผู้ถูกปกครองไม่มีทางเลือกอื่นใดที่จะขัดขึ้นคำสั่งหรือนโยบายทางการปกครองจะต้องปฏิบัติตามอย่างซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง ในอีกแง่มุมหนึ่งผู้ปกครองยังมุ่งเน้นที่จะสร้างความมั่นคงทางด้านทหารเท่านั้นโดยมิได้สนใจความมั่นคงในด้านอื่นอีกเลย

ความเป็นสากลที่สื่อผ่านการใช้สัญญะแห่ง คำว่า “ไทย” “ลาว” “อังกฤษ” “จีน” เป็นความทันสมัยที่ผู้ปกครองของไทยมุ่งสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อเทียบเคียงกับชาติตะวันตก อนึ่งแม้กระทั่งการจารึกบทจารึกบนตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อก็ยังมีจารึกหลายภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน สร้างเป็นวาทกรรมอำพรางความเป็นสากลให้เกิดขึ้น โดยในอดีตนับย้อนไปสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5 ช่วงที่ประเทศเริ่มสงบจากศึกสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านและเริ่มมีอาณาเขตผ่านการทำแผนที่ประเทศอันเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งของรัฐ และการมีอาณาเขตที่แน่นอนและมีความสงบในระดับหนึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่รัฐจะต้องเริ่มติดต่อกับต่างประเทศประจวบเหมาะแก่ช่วงศตวรรษที่ 19 มีการเข้ามาของโลกตะวันตกซึ่งเปรียบเสมือนคลื่นลูกที่สอง หลังจากการเข้ามาของคลื่นลูกที่หนึ่งในศตวรรษที่ 17 การเข้ามาของตะวันตกในช่วงที่สองนี้ มีความสำคัญเพราะเป็นการเข้ามาพร้อมกับวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าของกองทัพและอาวุธสงคราม การคมนาคมขนส่งทางเรือรวมทั้งวิทยาศาสตร์ บริสุทธ์และวิธีการทางการค้าและเทคนิคด้านการจัดการ (พัด ลวงกูร 2551 : 19)

ในการเข้ามาของความเปนสากลนี้ ทำให้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางการเมืองและแรงกดดันจากการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ทำให้ผู้ปกครองของไทยจำเป็นที่จะต้องยอม

เสียอาณาเขตส่วนน้อยเพื่อดำรงรักษาอาณาเขตส่วนใหญ่ไว้ให้คงอยู่ต่อไป พร้อมทั้งต้องพยายาม รวมศูนย์กลางแห่งอำนาจไว้เพื่อความมั่นคงในการรักษาอาณาเขตที่แน่นอน อีกทั้งเป็นการทอน อำนาจของขุนนาง โดยอาศัยการรวมอำนาจภายใต้การกำกับใกล้ชิดของผู้ปกครองเอง อนึ่งการใช้ ภาษาที่หลากหลายในการจารึกนี้ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นสากลให้เกิดขึ้น เสมือนการสร้างภาพลักษณ์เขียนเสือให้วัวกลัว รับทราบถึงความทรงอำนาจแห่งกองกำลังทหารไทยที่สามารถปราบข้าศึกฮ่อให้พ่ายแพ้แก่ทหารของชาติไทย และยังเป็นการประกาศถึงการเมืองการ ปกครองที่มีศูนย์รวมอำนาจความศรัทธาทั้งหลายทั้งปวงอยู่ที่ผู้ปกครอง แม้จะได้รับอิทธิพลจาก ความเป็นสากลเข้ามาในไทยแล้วก็ตาม แต่ความเป็นสากลนี้ก็มิอาจเข้ามาสั่นคลอนอำนาจและ ความชอบธรรมของผู้ปกครองที่มีเหนือผู้ใต้ปกครองได้

2. นโยบายการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

ภาพที่ 4.7 อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

2.1 นโยบายการเมืองของการย้ายสถานที่เพื่อก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมถูกสร้างขึ้นให้เห็นเป็นเพียงที่เก็บอัฐิคนตายที่สละชีพเพื่อรักษาแผ่นดินไทยไว้ให้ควรค่าแก่การยกย่องสรรเสริญเยินยอจากผู้ปกครองใน พ.ศ. 2429 อยู่บนพื้นที่ด้านหลังสถานีตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย และในช่วงระยะเวลา 63 ปีต่อมา นับจากที่สร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม จังหวัดหนองคายได้รับงบประมาณให้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์อนุสาวรีย์ปราบฮ่อเพื่อให้มีค่าแก่การรำลึกถึง แต่ในการปฏิสังขรณ์นี้ หาได้ทำการปฏิสังขรณ์องค์เดิมไม่ หากแต่เป็นการสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อขึ้นมาใหม่ทั้งองค์ ในสถานที่ที่มีใช้ที่เดิมแต่เป็นการสร้างบนพื้นที่หน้าศาลากลางจังหวัดหนองคายใน พ.ศ. 2492 เท่ากับว่า อนุสาวรีย์ปราบฮ่อมีฝาแฝดเกิดจากไข่คนละใบกำเนิดขึ้น ในความเป็นแฝดที่เหมือนกัน ก็คือ การใช้ภาษา 4 ภาษาในการจารึกบทจารึก ข้อความในบทจารึกก็ถูกเขียนมาจากองค์เดิมทั้งสิ้น จะต่างกันแค่การมีรูปลักษณะภายนอกที่มองด้วยตาเปล่าเป็นอนุสาวรีย์ที่ถูกสร้างโดยคอนกรีตทั้งองค์เมื่อมองผิวเผิน ดูคล้ายอนุสาวรีย์ทหารอาสาที่ถูกก่อสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2462 ลักษณะเด่นมองเห็นแต่ไกลคือมีครุฑประดับอยู่สี่ด้านของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่

อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่นี้มีความสลับสำคัญเช่นไร ไฉนจึงถูกหยิบยกขึ้นมาให้สร้างขึ้นใหม่โดยทิ้งช่วงระยะเวลามาจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2492 แทนที่จังหวัดหนองคายจะดำเนินการซ่อมแซมบูรณะองค์เดิมให้คงทนถาวรและสวยงามก็น่าจะเพียงพอแล้ว แต่รัฐกลับให้งบประมาณมาเพื่อดำเนินการก่อสร้างองค์ใหม่ขึ้นในพื้นที่หน้าศาลากลางจังหวัดหนองคาย หากเมื่อพิจารณาถึงบริบทเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมแล้ว การย้ายที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อใหม่นี้ บ่งบอกถึงธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อต้องการประโยชน์จากสิ่งใดยอมมุ่งให้ได้ถึงผลประโยชน์นั้น และการย้ายอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้ถูกก่อสร้างในพื้นที่ที่มีได้มุ่งแสดงค่าเพียงความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้น แต่กลับมุ่งสร้างภาพลักษณ์การเป็นตัวแทนสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ต้องการให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้สร้างผ่านตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ซึ่งการก่อสร้างองค์ใหม่นี้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือของรัฐในการกล่อมเกล่าประชาชนให้อยู่ในอำนาจของผู้ปกครองโดยสันติวิธี และเครื่องมือแห่งรัฐนี้จะไม่มีค่าสำคัญมากนักหากมิใช่เครื่องมือของรัฐสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มุ่งจัดการแบ่งแยกว่าเป็นคนไทยอีสาน คนไทยกลาง คนไทยเหนือ หรือใต้ แต่มุ่งให้ทุกคนมีสำนึกของความเป็นไทยเหมือนกันทุกภาคของประเทศ

ในบริบทนี้ จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคอีสานติดชายแดนประเทศลาว ครั้นเมื่ออดีตสมัยกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ โอรสแห่งเจ้าสิริบุญสารแห่งเมืองเวียงจันทน์ได้ทำการกบฏต่อกรุงสยาม และกรุงสยามเองก็เกรงว่าญวนซึ่งได้ให้ความสนับสนุนเจ้าอนุวงศ์แต่ต้นจะก้าวเข้ามามีอำนาจในเขตเวียงจันทน์ที่เป็น “ช่องว่างทางการเมือง” อยู่ ด้วยขณะนั้นอิทธิพลของญวนในลาวกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดและเมืองพวนก็ได้รับอิทธิพลของญวนเข้ามา อีกทั้งไทยยังได้รับจดหมายเป็นเชิงขู่จากญวนไม่ให้ทำลายเมืองเวียงจันทน์โดยอ้างว่าเวียงจันทน์เป็นประเทศราชของตนเอง ฉะนั้นไทยจึงได้ดำเนินการปราบปรามเมืองเวียงจันทน์ให้ราบคาบเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ประเทศราชทั้งปวง เมื่อเวียงจันทน์ถูกทำลายไปแล้วไทยก็กวาดต้อนอพยพผู้คนให้เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนบ้านหนองไผ่ภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ปกครองดินแดนแถบนั้นแทนเวียงจันทน์โดยเฉพาะทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ต่อมาส่วนกลางได้ยกบ้านหนองไผ่ให้เป็นจังหวัดหนองคาย โดยแต่งตั้งท้าวสุวอที่เป็นกำลังสำคัญในการปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์จนสำเร็จขึ้นมาเป็นพระปทุมเทวาภิบาลเจ้าเมืองหนองคายสืบต่อมา

การที่ผู้คนถูกกวาดต้อนให้มาอยู่ในบ้านหนองไผ่นี้ไม่ได้มีแต่คนเชื้อสายไทยเพียงเชื้อสายเดียวแต่กลับมีเชื้อสายอื่นประปนกันไปไม่ว่าจะเป็นเชื้อสายจีน เชื้อสายญวน เชื้อสายลาว ผสมปนเปกันไป และที่มากที่สุดก็คือชนเชื้อสายลาวที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตั้งแต่อดีตกาลสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน หากแต่ในความหลากหลายของความเป็นกลุ่มคนหลายเชื้อชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันนี้หาได้มีความสงบเรียบร้อยในการปกครองไม่ ความแตกต่างของเชื้อชาติ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเป็นอุปสรรคต่อการปกครองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขณะเดียวกันพื้นที่ที่แคบและเป็นทางยาวของจังหวัดหนองคายมีเขตแดนติดต่อกับประเทศลาว ผู้คนก็ยังคงมีความผูกพันทางด้านจิตใจเป็นบ้านพี่เมืองน้องแทรกซึมอยู่อย่างลึก ๆ ในตัวของประชาชนชาวหนองคายประจวบกับ พ.ศ.2492 ประเทศลาวได้รับอิสรภาพบางส่วนจากการเป็นเมืองขึ้นของอาณานิคมประเทศฝรั่งเศส ทำให้กลุ่มชนเชื้อชาติลาวในหนองคายเกิดความหวงคะเนิงถึงญาติพี่น้องในประเทศลาว บ้างก็อพยพเข้าไปอยู่ในประเทศลาวอย่างถาวรก็มี บ้างข้ามแม่น้ำโขงไปเยี่ยมเยียนพี่น้องทางฝั่งลาวแล้วกลับมาอยู่ในหนองคายดังเดิมก็มี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รัฐวิตกกังวลว่าประชาชนชาวหนองคายจะได้รับการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาปลุกฝังจนทำให้ประชาชนในจังหวัดหนองคายหันเหฝักใฝ่ในคอมมิวนิสต์ จนเป็นชนวนให้ต่อต้านรัฐได้และที่น่าสังเกตก็คือในอดีตครั้งสมัยสงครามโลกครั้งที่สองประเทศไทยได้เป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นภายใต้การนำของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขณะเดียวกัน นายปรีดี พนมยงค์ ได้ก่อตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวขึ้นมาเป็น “องค์กรต่อต้านญี่ปุ่น” ต่อมาภายหลังได้ชื่อว่าเสรีไทยเพื่อต่อต้านทุกวิถีทางไม่ให้ญี่ปุ่น

เข้ายึดประเทศไทยและเพื่อให้พันธมิตรรับรองว่าไทยไม่ได้เป็นศัตรูต่อพันธมิตร แต่เป็นองค์กรที่มีบทบาทในการกู้ชาติมิให้ประเทศไทยซึ่งเข้าร่วมในการสงครามต้องถูกปฏิบัติในฐานะประเทศแพ้สงครามอย่างกรณีของญี่ปุ่น เยอรมันนี อิตาลี โดยมีการร่วมมือกันกับกลุ่มเสรีไทยในต่างประเทศ ซึ่งมี ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้า ทางด้านกลุ่ม ส.ส. อีสานและชาวลาวในแถบลุ่มน้ำโขงและลำน้ำชีก็เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้โดยใช้เขตพื้นที่ของภาคอีสานเป็นศูนย์กลางในการติดต่อที่ เทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร และได้ขยายสาขาออกไปในจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด นครพนม อุดรธานี และหนองคาย โดยการนำของนายเตียง ศิริขันธ์ แกนนำกลุ่มเสรีไทยอีสาน และในส่วนจังหวัดหนองคายนี้เองที่นายเตียง ศิริขันธ์ ได้เลือกให้นายกว้าง ทองทวี เป็นหัวหน้าหมวดอยู่ที่นาคูขึ้นตรงต่อการรายงานต่อนายเตียง ศิริขันธ์ โดยตรง (दारार्दन मेढरारकानन 2546 : 325)

เมื่อรัฐมีความระแวงระวังในด้านการแบ่งแยกดินแดน การกู้ชาติลาว และการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นพร้อมกันนี้เองที่รัฐภายใต้การนำของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงต้องดำเนินการสรรหาแนวทางที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับภัยข้างต้นนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้ใช้ปฏิบัติการทางจิตวิทยานำเอาจังหวัดหนองคายมาเป็นเครื่องมือในการสร้างกลยุทธ์เพื่อต่อสู้กับระบบคอมมิวนิสต์ โดยจัดสรรงบประมาณของรัฐผ่านมาทางจังหวัดหนองคาย ให้ดำเนินก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ให้มีความสำคัญมากขึ้น โดยจัดให้ก่อสร้างอยู่บนพื้นที่ด้านหน้าศาลากลางจังหวัดหนองคายอันเป็นชัยภูมิที่เห็นเด่นชัดและทรงคุณค่าแห่งพื้นที่ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้อันเจ็บแสบระหว่างชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นผู้ถูกปกครอง โดยการหล่อหลอมความเป็นชนชาติเดียวกันของประชาชนในจังหวัดหนองคาย และสร้างความรักชาติบ้านเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนชาวหนองคายผ่านอนุสาวรีย์ปราบฮ่ออีกด้วย ที่สำคัญจะมองข้ามไปไม่ได้ ก็คือ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อได้ถูกสร้างให้เป็นอาวุธทางจิตวิทยาการเมืองที่ใช้ต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์และใช้อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่บรรจุความเป็นชาตินิยมมาสร้างเป็นตัวยึดเหนี่ยวให้ประชาชนจังหวัดหนองคายเกิดความรักชาติไปในที่สุตนั่นเอง

2.2 การผลิตซ้ำความเป็นชาตินิยมสู่ความเป็นสมัยใหม่

จากที่รัฐได้จัดสรรงบประมาณการก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ให้อยู่ด้านหน้าศาลากลางจังหวัดหนองคายเพื่อให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชนชาวจังหวัดหนองคายไม่ให้ฝักใฝ่ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์และการแบ่งแยกดินแดนในภาคพื้นอีสานดังได้กล่าวในข้างต้นนั้นแล้ว รัฐบาลนำโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีเน้น “นโยบายการสร้างชาติ” ให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งการสร้างชาติในสมัยนี้เป็นไปอย่างกว้างขวางในทุกทุกด้าน

ของสังคมคนไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามได้รับการกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลาว่าตนกำลังอยู่ในประเทศสยามใหม่ ซึ่งกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นอารยะโดยวางเป้าหมายให้ประเทศไทยใหม่นั้นมีความยิ่งใหญ่และให้ประชาชนชาวไทยเป็นผู้เจริญมีวัฒนธรรม นโยบายต่าง ๆ จะมีการนำเสนอออกมาเป็นระยะอย่างต่อเนื่องให้เกิดผลทางจิตวิทยาแก่ประชาชนทั้งหลายว่าประเทศชาติกำลังแนะนำประชาชนถึงวิธีการประพฤติปฏิบัติตนในสังคมรูปแบบใหม่ โดยผ่านมาในรูปของรัฐนิยมซึ่งมีออกมาทั้งสิ้น 12 ฉบับ ในช่วงระหว่างพุทธศักราช 2482-2485 (ชาติรี ประกิตนันทการ 2550 : 326)

ในอดีตช่วงเวลาที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย ประเด็นสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็คือ การนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญที่เทียมหน้านานาประเทศ ซึ่งการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่สามารถให้ได้ โดยสาระสำคัญก็คือ หลัก 6 ประการของคณะราษฎร และเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาซึ่งความเจริญทั้ง 6 ประการนั้นก็คือรัฐธรรมนูญ แต่ภายในระยะเวลาไม่นานนัก ความปั่นป่วนทางการเมืองในรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา และรัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนา ก็ได้เป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงความไม่มั่นคงทางการเมืองของระบอบรัฐธรรมนูญเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งพลังของฝ่ายอนุรักษนิยมเจ้า ก็ได้เข้ามามีบทบาททำให้เกิดปัญหาทางการเมืองขึ้นเป็นระยะ ๆ ทำให้สาระสำคัญแห่งหลัก 6 ประการและรัฐธรรมนูญนั้นถูกเบี่ยงเบนไปจนกลายเป็นเรื่องของการรักษาอำนาจทางการเมืองเป็นสำคัญ ประเด็นเรื่องประชาธิปไตยหรือรัฐธรรมนูญดูจะยิ่งลดน้อยถอยลงไปอีกมากเมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางสงครามกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2485 (ชาติรี ประกิตนันทการ 2550 : 323)

การก้าวไปสู่ยุคสมัยใหม่จริง ๆ รัฐบาลที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แนะนำให้ประชาชนกระทำตามและมีการนำเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองกับกลุ่มการเมืองระบอบเก่าเพื่อแทนที่สัญลักษณ์ของระบอบเดิม เป็นการลบคตินิยมความเชื่อของประชาชนจากระบอบเดิมโดยที่ไม่มีการแตะต้องหรือทำลายสัญลักษณ์เดิมโดยตรง แต่มีลักษณะของการแข่งขันโดยการสร้างสัญลักษณ์ใหม่ขึ้นมาหรือการใช้สัญลักษณ์เดิมที่มีอยู่ในความหมายใหม่ เช่น ให้ความสำคัญแก่พระมหากษัตริย์แต่เน้นว่า พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ ไม่ใช่มีอำนาจเด็ดขาดเช่นเดิมที่ผ่านมา (มานิตย์ นวลละออง 2540 : 60)

การนำเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชาตินี้มีมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นในสมัยคณะราษฎรได้ใช้สัญลักษณ์มาเป็นอาวุธที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมี

ความแหลมคมต่อการฝึกความนึกคิดของชนชั้นต่าง ๆ ให้อยู่ในความครอบงำของผู้บริหารประเทศเพียงคนเดียวไม่ว่าจะเป็นการนำเอารัฐธรรมนูญมาแทนที่กษัตริย์ โดยการสร้างภาพที่เป็นเพียงรูปธรรมให้มีตัวตนเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและคล้อยตามอย่างลึกซึ้ง ก็คือการกำหนดให้วันที่ 10 ธันวาคม 2475 ซึ่งเป็นวันที่ได้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวร กำหนดให้เป็นวันรัฐธรรมนูญจนถึงปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และยังเป็นการย้ำให้เห็นว่าอำนาจของผู้นำใดก็อาจจะหมายเหียบได้กับอำนาจของประชาชนเพราะเป็นอำนาจสูงสุดเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสัญลักษณ์ทางการเมืองนี้ได้ถูกนำเอามาต่อยอดในฐานะเป็นเครื่องมือในการปกครองมากยิ่งขึ้นเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กำหนดให้วันที่ 9, 10, 11 ธันวาคม เป็นวันหยุดราชการและจัดให้มีงานพิธีเฉลิมฉลองรัฐธรรมนูญขึ้นมีการประดับธงทิวและประทีปตามบ้านเรือนทุกจังหวัดซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจจะทำให้เห็นความสำคัญของการเฉลิมฉลองรัฐธรรมนูญเสมือนการเฉลิมฉลองงานเฉลิมพระชนมพรรษาของพระมหากษัตริย์ เพื่อสร้างความเชื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังได้มีการสร้างสัญลักษณ์ที่เป็นสิ่งก่อสร้าง สร้างให้เกิดความอมตะอันได้แก่การจำลองรัฐธรรมนูญไว้ประจำจังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาคเพื่อให้ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ได้สักการะและยังให้ก่อสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สะท้อนถึงอุดมการณ์รัฐธรรมนูญนิยมหรือการปกครองใหม่ (มานิตย์ นวลลออ 2540 : 76) อีกทั้งการที่จะถือว่าเป็นการสร้างชาติที่ยิ่งใหญ่อีกประการหนึ่ง ก็คือ การเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” พร้อมทั้งเรียกประชาชนว่า “ชาวไทย” การสร้างความหมายจากการเปลี่ยนชื่อประเทศนี้ต่อยอดความเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อชาติใด และยังต่อยอดความทรงจำแก่ประชาชนจากประเทศสยามในระบอบการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้เป็นประเทศไทยภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การสร้างชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สมบูรณ์แบบมากขึ้นเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เปลี่ยนเนื้อเพลงชาติใหม่ให้สอดคล้องกับชื่อประเทศตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2483 เรื่องการเปลี่ยนเนื้อเพลงสรรเสริญพระบารมีให้สอดคล้องกับชื่อประเทศไทย และได้มีมติให้ใช้เนื้อร้องเพลงชาติของกองทัพกโดยมีการแก้ไขเพียงเล็กน้อย ส่วนทำนองเพลงชาติให้มีการเปลี่ยนคำว่า “สยาม” เป็น “ไทย” และปลุกใจให้คนไทยรัก “ชาติ” ซึ่งชาตินั้นถูกนำมาใช้ในความหมายของ “ระบอบใหม่” ว่าเป็นของ “สามัญชน” ดังเนื้อร้องที่ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน” อีกทั้งยังมีการ

กำหนดให้มีการเคารพธงชาติ เวลา 08.00 ทั่วประเทศ (มานิตย์ นวลละออ 2540 : 92)
 ด้วยความพยายามที่จะสร้างชาติไทยให้เป็นไปในแบบอย่างของความเป็นชาติไทยให้ได้มากที่สุด
 รัฐบาลในยุคนี้จึงมีการนิยามและสร้างความเป็นไทยขึ้นในรูปแบบใหม่ที่สามารถสะท้อน
 บรรยากาศของไทยใหม่ สะท้อนอัตลักษณ์หรือตัวตนทางสังคมของคนไทย ว่าเป็นคนไทยในยุค
 ใหม่ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางอารยธรรม และทัดเทียมเคียงบ่าเคียงไหล่กับนานาประเทศได้มิใช่
 ในรูปแบบเดิม อีกต่อไป โดยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยบางอย่างซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้ง
 ในหมู่ประชาชนพอสมควร เช่น การให้สตรีเลิกลุ่งโจงกระเบนหันมาสวมกระโปรง สวมหมวก ตาม
 แบบอย่างตะวันตก อีกทั้งยังการให้เลิกกินหมาก พลู พร้อมทั้งได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
 ในวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2487 ว่าด้วยวิระธัมของชาติไทย โดยกำหนดนิสัยประจำชาติไทย
 จำนวน 14 ข้อ ดังนี้

1. ไทยรักชาติยิ่งชีวิต
2. ไทยเป็นนักรบชั้นเยี่ยม
3. ไทยเป็นชาติดีต่อมิตรและร้ายที่สุดต่อศัตรู
4. ไทยเป็นชาติบูชาพุทธศาสนายิ่งชีวิต
5. ไทยเป็นชาติปากกับใจตรงกัน
6. ไทยเป็นชาติรักสงบ
7. ไทยเป็นชาติซื่อสัตย์ และกตัญญู
8. ไทยเป็นชาติขยัน
9. ไทยเป็นชาติเพาะปลูกอาหารไว้กินเอง
10. ไทยเป็นชาติสะสมมรดกไว้ให้แก่ลูกหลาน
11. ไทยเป็นชาติชอบอยู่ดีกินดี
12. ไทยเป็นชาติชอบแต่งตัวดี
13. ไทยเป็นชาติยกย่อง เด็ก หญิง และผู้ชรา
14. ไทยเป็นชาติว่าตามกันและตามผู้นำ

อาจสรุปได้ว่าความเป็นไทยสมัยนี้จะต้องมีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. แสดงออกว่าไทยมีความเจริญก้าวหน้ามีอารยธรรมทัดเทียมกับต่างชาติได้
2. ไม่นำเอา
 รูปแบบจารีตของไทยในอดีตมาใช้อ้างอิงแต่ความหมายของความเจริญและมีอารยธรรมของ
 สังคมไทยนั้นหนีไม่พ้นที่จะลอกเลียนแบบความเป็นตะวันตกมาใช้เช่นเดิม คำนียมดังกล่าวนี้ได้มา

จากชนชั้นนำในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถ่ายทอดเป็นมรดกให้แก่ชนชั้นนำในระบบประชาธิปไตยนั่นเอง

รัฐก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ให้เป็นอาวุธทางจิตวิทยาเพื่อใช้ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ และเมื่อพิจารณาถึงรหัสของสัญลักษณ์ที่ปรากฏคือรหัสช่วงเวลา โรลิ่งด์ บาร์ตส์ นักสัญวิทยาได้กล่าวว่า “เวลาตอกย้ำความถูกต้องแม่นยำของความจริงและการกระทำไปพร้อม ๆ กัน” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร 2545 : 246) อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่ถูกก่อสร้างในพุทธศักราช 2492 นี้ ถือได้ว่าเป็นตัวสัญลักษณ์แห่งรหัสเวลา สื่อตัวหมาย คือ เป็นตัวแทนแห่งวาทกรรมความเป็นชาตินิยมผ่านกระบวนการวางนโยบายของรัฐให้กระทำการผลิตซ้ำซึ่งความเป็นชาตินิยม พร้อมทั้งใช้ความเป็นชาตินิยมหล่อหลอมให้ประชาชนในเขตพื้นที่เกิดความรักชาติและมีให้ต่อสู้หรือแสดงออกซึ่งความขัดแย้งกับรัฐไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม วาทกรรมความเป็นชาตินิยมนี้เมื่อเอ่ยถึงบริบทแห่งรหัสเวลา ความเป็นชาตินิยมได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมกล่อมเกล่าประชาชนเรื่อยมาตั้งแต่พุทธศักราช 2481 เป็นต้นมา

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ก็เช่นเดียวกันถูกนำมาเป็นตัวสัญลักษณ์ที่มีตัวหมาย คือ การผลิตซ้ำความเป็นชาตินิยมสู่ความเป็นสมัยใหม่อีกครั้งหนึ่งในพุทธศักราช 2492 จากบริบทของรหัสช่วงเวลาข้างต้นมีการแทนที่ที่เกิดขึ้นซึ่งการแทนที่ในที่นี้อาจแยกได้ว่า หนึ่งแทนที่ในด้านการเมืองการปกครองจากระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เดิมถูกแทนที่โดยการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสองมีการแทนที่ด้านอำนาจการปกครองจากอำนาจของกษัตริย์ที่มีอยู่เดิมถูกแทนที่โดยอำนาจของประชาชน อนุสาวรีย์ปราบฮ่อก็เช่นกันถูกนำมาเป็นเครื่องมือของรัฐสร้างความเป็นชาตินิยมลงไปในอนุสาวรีย์แทนที่ความเป็นเพียงวัตถุที่เชิดชูความดีงามความเสียสละของทหารหาญผู้ปราบปรามกบฏฮ่อจนทำให้ผู้ปกครองมีอำนาจและความชอบธรรมในการปกครอง ทั้งยังควบคุมประชาชนในจังหวัดหนองคายไม่ให้เกิดความแตกแยกทางการเมืองขึ้นในพื้นที่โดยการนำเอาความรักชาติมาใช้ต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ที่แพร่หลายเข้ามาในจังหวัดหนองคายผ่านทางประชาชนชาวไทยเชื้อสายลาวที่มีการคมนาคมติดต่อกันทางเรือญาติ อีกทั้งยังได้นำเอาอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่นี้มาหล่อหลอมความหลากหลายของเชื้อชาติให้กลายเป็นชนชาติเดียวกัน ซึ่งเมืองหนองคายในขณะนั้นได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชาชนหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์มาอยู่ร่วมกันในเมืองหนองคาย ไม่ว่าจะเป็นลาว ญวน จีนอพยพ แต่ละเผ่าพันธุ์ได้เข้ามาอาศัยพื้นที่แผ่นดินไทยทำมาหากินร่วมกัน รัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องล้มล้างความรู้สึกนึกคิดความมีเชื้อชาติแห่งต้นกำเนิดต่าง ๆ ที่ประชาชนดำรงตนอยู่เพื่อให้เป็นคนไทยเพียงเผ่าเดียว ซึ่งการหล่อหลอมและกดทับปิดกั้นเชื้อชาติต่าง ๆ นี้ได้ถูกกระตุ้นโดยการนำเอา

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อมาผลิตซ้ำความเป็นชาตินิยมลงไปให้ประชาชนชาวจังหวัดหนองคายรู้สึกรักชาติและหวงแหนในดินแดนที่ตนอาศัยอยู่ เมื่อรัฐวางนโยบายการบริหารประเทศให้ประชาชนถือปฏิบัติ ประชาชนจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐอย่างเคร่งครัดไม่มีการโต้แย้งหรือขัดแย้งต่อรัฐหากแม้ประชาชนคนใดโต้แย้งต่อนโยบายของรัฐจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายที่รัฐได้วางไว้

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อมิได้เป็นตัวแทนของความเป็นชาตินิยมเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีสิ่งอื่นที่ซ่อนนัยผ่านอนุสาวรีย์ปราบฮ่อออกมาโดยการก้าวกระโดดจากความเป็นชาตินิยมแปรเปลี่ยนไปเป็นสิ่งอื่นอย่างสิ้นเชิง เมื่อพิจารณาการนำไปสู่การก้าวกระโดดแบบเลื่อนลอยคงไม่สามารถชี้ชัดให้เห็นและเข้าใจถึงการก้าวกระโดดที่ชัดเจนได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเอากรรมวิธีทางสัญวิทยา มาบ่งชี้ให้เห็นถึงการก้าวกระโดดออกจากชาตินิยมเปลี่ยนไปเป็นสิ่งอื่น โดยการสร้างความเข้าใจผ่านรหัสและความหมาย เดอ โซซูร์ ได้กล่าวว่า สัญยะในฐานะที่เป็นหน่วยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของภาษา คือ ระบบความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนที่เชื่อมโยงระหว่างรูปสัญญะกับความหมายแห่งสัญญะ เมื่ออนุสาวรีย์ปราบฮ่อมีรูปสัญญะหรือตัวสื่อ/ตัวหมายที่เป็นวัสดุคอนกรีตที่ใช้ในการก่อสร้างในความหมายที่รูปสัญญะต้องการสื่อก็คือความเป็นสมัยใหม่

ความเป็นสมัยใหม่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้กล่าวว่า ความเป็นสมัยใหม่แปลว่า “ตามสมัยที่นิยมกัน” หากแปลความแบบตรงตัวก็คือการกระทำตามสิ่งที่คนส่วนใหญ่นิยมกระทำกันในลักษณะแฟชั่น ซึ่งแม้กระทั่งคำแปลของคำว่า สมัยใหม่ก็ถูกแปลความว่า “ทันสมัย” ซึ่งก็คือการทำตามสมัยนิยมเช่นเดียวกัน (ชาติรี ประกิตนันทการ 2550 : 324) และเมื่อวัสดุคอนกรีตเป็นตัวหมายถึง “ความสมัยใหม่” วัสดุคอนกรีตจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่นำมาสะท้อนความเป็นสมัยใหม่ได้อย่างชัดเจนจนถูกนำมาเป็นวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อแทนการสร้างโดยใช้วัสดุปูนปั้นตามแบบอย่างสถาปัตยกรรมอื่น ๆ จากการที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อถูกสร้างโดยการนำเอาคอนกรีตเสริมเหล็กมาใช้เป็นวัสดุในการสร้างทั้งองค์นั้นเพื่อมุ่งสร้างภาพให้เห็นว่าอนุสาวรีย์ปราบฮ่อคือความเป็นชาตินิยมและความเจริญทันสมัยทางอารยะทัดเทียมกับนานาประเทศ พร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงยุคสมัยของผู้สร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อว่าเป็นยุคแห่งความรุ่งเรืองทางอำนาจการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่สามารถช่วงชิงความมีอำนาจเหนือนายปรีดี พนมยงค์ และกลุ่มนิยมเจ้า ต่อมากลุ่มนายควง อภัยวงศ์ ได้จัดตั้งพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นมาเพื่อนำไปสู่การคานอำนาจและต่อสู้แย่งชิงอำนาจทางการเมืองกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยการให้คำปรึกษาจากหลวงวิจิตรวาทการ ใช้ความเป็นชาตินิยมสร้างศูนย์รวมด้านจิตใจให้เกิดแก่คนในชาติมิให้เกิดอารมณ์ร่วมกับกลุ่มนิยมเจ้า ทั้งยังพยายามล้างภาพของอดีตอาชญากรสงครามโดยการนำเอาอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่

เป็นอาวุธทางจิตวิทยาการเมืองมาสร้างภาพพจน์ที่ดีและสร้างความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชนใน จังหวัดหนองคาย

2.3 นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ที่สื่อผ่านสัญลักษณ์

เมื่อกล่าวถึงนัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ที่สามารถแสดงออก ผ่านการเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองได้นั้น มักจะถูกสร้างให้เกิดความเข้าใจในความเป็น สัญลักษณ์ว่า คือสิ่งใด และความเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองนั้นจะปรากฏให้เห็นในรูปแบบใด รูปแบบหนึ่ง และคำว่า “สัญลักษณ์” มักจะใช้ในความหมายกว้าง โดยทั่วไปอาจหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งที่มีความหมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง เดอร์ โชซูร์ ได้กล่าวว่าสัญลักษณ์มี ลักษณะเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่มันอ้างอิงอยู่บ้าง เช่น ตราขั้ว หมายถึงความยุติธรรม เพราะมันแสดง ลักษณะสมดุลเท่าเทียมกันสองข้าง จึงเหมาะจะใช้แทนความยุติธรรม ดอกกุหลาบใช้แทนความรัก เพราะมันมีความสวยงาม มีความหอม สีแดงเหมาะที่แทนสงคราม ความกล้าหาญ เพราะมันเป็นสีแดงเดียวกับเลือด ไฟแดง หมายถึงการเตรียมพร้อม ระว่างตัว อันตราย สีขาวเหมาะที่จะเป็น สัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ความเป็นกลาง สันติภาพ ดอกเข็มและหญ้าแพรกที่ใช้ในพิธีไหว้ครู ใช้แทนสติปัญญา (ธีรยุทธ บุญมี 2551 : 60)

สัญลักษณ์มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะเท่านั้น แต่ต้องการให้เกิดภาพขึ้นในจิต (image mentality) หรือให้รับรู้ถึงหมายถึงอะไร ซึ่งเป็นการเลียนแบบจำลอง (imitation) ในวัตถุที่ได้รับให้มีการรับรู้ (perception) และความรู้ ความเข้าใจ (cognition) ทั้งหมดจะถูกแสดงออกในรูปของเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ เช่น เมื่อใดที่มองเห็นภาพอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยหรือพานรัฐธรรมนูญจะรู้ว่าหมายถึงระบอบการเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งทำให้สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่ใช้ได้นอกสถานการณ์หรือเหตุการณ์ เนื่องจากการสื่อสารของมนุษย์นั้นเป็นการสื่อสารกันได้ทั้งสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร ผู้รับสารก็สามารถเป็นผู้ส่งสารต่อไปได้เรื่อย ๆ โดยสื่อความหมายในลักษณะของสัญลักษณ์ได้ โดยตลอดต่อเนื่อง ถ้าหากเราคำนึงถึงความหมายของสัญลักษณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว สัญลักษณ์ก็ เป็นการสร้างภาพและความรับรู้ขึ้นในจิตโดยไม่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดพฤติกรรมในขณะนั้นเท่านั้น แต่สามารถใช้ได้ทั้งในและนอกสถานการณ์ทั้งรูปธรรมและนามธรรม จึงสรุปได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ ประเภทเดียวที่ใช้สัญลักษณ์สื่อความหมาย หรืออาจเรียกได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สัญลักษณ์ (มานิตย์ นวลละออง 2539 : 172)

“การเมือง” มักมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การเมือง” มากมาย ในที่นี้ขอยก ความหมายของคำว่า “การเมือง” ของฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้ให้

ความหมายของ คำว่า “การเมือง” ว่าเป็นการได้มาซึ่งอำนาจ เพื่อที่จะตัดสินว่าใครจะได้อะไร เมื่อใด และอย่างไร (ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร 2548 : 4) จากความหมายนี้จะเห็นได้ว่า “การเมือง” กับมนุษย์นั้นต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน การเมืองที่ดีน่าจะทำให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากการเมืองเลวย่อมส่งผลทำให้ชีวิตมนุษย์เลวยิ่งไปกว่านั้น (อมร รักษาสัตย์ 2547 : 6)

อริสโตเติล ปรัชญาเมธีชาวกรีกได้อธิบายไว้ว่า “มนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ ก็คือมนุษย์เป็นสัตว์การเมือง (Political animal) รัฐมีวิวัฒนาการมาจากบุคคล ครอบครัว หมู่บ้าน ตามลำดับ มนุษย์กับรัฐจึงมีความสัมพันธ์ต่อกันโดยรัฐจะสรรค์สร้างชีวิตที่ดีให้แก่มนุษย์ ชีวิตที่ดีในทรรศนะของอริสโตเติลก็คือชีวิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม รัฐจึงเป็นพาหนะสำคัญที่จะสร้างชีวิตที่ดีให้แก่มนุษย์ จึงมีอาจปฏิเสศความสำคัญของรัฐได้ ดังนั้น มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีจึงต้องมีชีวิตอยู่ในรัฐและรัฐนำมาซึ่งชีวิตที่ดี กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐมีพันธะหน้าที่สำคัญในการสร้าง “ชีวิตที่ดี” แก่มนุษย์นั่นเอง (อมร รักษาสัตย์ 2547 : 6)

“การเมือง” เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายแตกต่างและหลากหลายความหมาย ขึ้นอยู่กับว่าใครจะใช้และใช้ในความหมายใดก็ตาม นั่นคือศัพท์คำว่า “การเมือง” ฉะนั้นการที่จะสามารถสื่อให้เห็นถึงการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถที่จะทำให้มองเห็นได้อย่างการยื่นมือไปจับต้องวัตถุ หรือการที่จะให้ประสาทสัมผัสทางตาคือการมองเห็น จมูกคือการดมกลิ่น หูคือการได้ยิน เสียงต่าง ๆ ลิ้นคือการสัมผัสรสชาติเหมือนการรับประทานอาหารในแต่ละมื้อของมนุษย์เอง และ การที่จะทำให้เข้าใจหรือมองภาพการเมืองให้เห็นได้อย่างลึกซึ้งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนำเอารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งที่มีความหมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง หรือที่เราเรียกว่า สัญลักษณ์มาใช้ในการสื่อความหมายที่ลึกซึ้งในด้านการเมืองให้สามารถเข้าใจในนัยที่สื่อออกมาให้หมายรวมถึงการที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกระทำระหว่างกันทางการเมืองภายในสังคมนั้นนั้นไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม

ดังนั้น การใช้สัญลักษณ์ในทางการเมือง (Political symbol) จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะปรากฏให้ชัดแจ้งหรือซ่อนเร้นก็ได้หรืออาจจะตั้งใจหรือมิได้ตั้งใจก็ได้ จุดมุ่งหมายของการใช้สัญลักษณ์ในการเป็นตัวแทนของสิ่งต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงความเข้าใจร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านจิตใจและอารมณ์ สัญลักษณ์ที่ดีนั้นจะต้องมีมาอย่างมีเหตุผลมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่แทน หรือตัวหมายถึงอย่างชัดเจน สัญลักษณ์ที่ดีจะมีส่วนโน้มน้าว (Persuasion) และปลุกเร้า (evoke) อารมณ์และจิตใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือ

กลุ่มเป้าหมาย (target group) หรือผู้ทำให้รู้สึกถึงความสำคัญและความน่าเชื่อถือของสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนนั้น (มานิตย์ นวลละออ 2539 : 182)

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ก็เช่นกันเป็นแค่วัตถุนิตหนึ่งที่เป็นตัวหมายถึงสิ่งที่ต้องการสร้างนัยความหมายของสิ่งหนึ่งให้สัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่ง ในที่นี้นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่สื่อผ่านสัญลักษณ์นี้ ตัวหมายแรกที่ปรากฏ คือ สัญลักษณ์ครุฑ ตัวหมายที่สองที่ปรากฏ คือ สัญลักษณ์พิธีกรรมบวงสรวง ตัวหมายที่สามที่ปรากฏ คือ สัญลักษณ์การจารึกบนพื้นสีดำตัวหนังสือสีขาวซึ่งทุกตัวหมายล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน สามารถสร้างความหมายได้อย่างลึกซึ้งและซ่อนเร้นความต้องการของผู้สร้างอนุสาวรีย์ได้อย่างแยบยลผ่านอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่เป็นเพียงวัตถุโบราณชนิดหนึ่ง ดังนี้

2.3.1 สัญลักษณ์ ครุฑ

ภาพที่ 4.8 ภาพแสดงครุฑ

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่ถูกสร้างขึ้นในพุทธศักราช 2492 นี้ มีสิ่งที่เด่นสะดุดตามองเห็นได้ทันทีก็คือการที่มีครุฑประดับอยู่ด้านบนของตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อทั้งสี่ด้าน คือ ด้านหน้า ด้านหลัง ด้านซ้าย และด้านขวา ตัวครุฑเมื่อมองดูแล้วคล้ายครุฑในหนังสือราชการทั่วไป

เมื่อเอ่ยถึงตำนานแห่งครุฑแล้ว ครุฑเป็นเทพาหนะของพระนารายณ์ เป็นโอรสที่เกิดจากพระกัศยปมูณี (ฤๅษีตนหนึ่งในเจ็ดตน ที่เรียกว่าสัปตฤๅษีหรือพระประชาบดี) กับนางวินตา หรือนางทิตี ธิดาองค์หนึ่งของพระทักษประชาบดี พระทักษประชาบดีนี้เป็นโอรสของพระพรหม ตำนานครุฑเป็นตำนานในอดีตที่เล่าสืบขานกันมามิได้มีการพิสูจน์ได้ว่าจริงเท็จเพียงใด แต่ครุฑที่ถูกนำมาติดอยู่ด้านบนของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ทั้งสี่ด้านนี้ เป็นครุฑพาว์ ครุฑพาว์เป็นตราแผ่นดินของไทย ซึ่งเป็นตราพระราชลัญจกรพระครุฑพาว์เทพาหนะของ

พระนารายณ์ใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงพระราชอำนาจแห่งพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของชาติ และเป็นองค์อวตารของพระนารายณ์โดยหล่อหลอมให้ประชาชนผู้ได้ปกครองศรัทธากษัตริย์ ผู้ปกครองเป็นดังสมมติเทพ และครุฑพาว์เริ่มใช้ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2436 เป็นต้นมา

ครุฑที่ประดับอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่กลายเป็นสัญลักษณ์ที่ถูกจัดอยู่ในประเภทสัญลักษณ์รูปลักษณ์ (Pictorial) คือ รูปแบบของสัญลักษณ์ที่ปรากฏเป็นรูปลักษณ์ รูปร่าง หรือภาพที่ชัดเจน มีตัวหมายที่ซ่อนนัยทางการเมืองไว้อย่างแยบยลซึ่งความหมายที่ปรากฏอยู่ก็ยังคงความเป็นอมตะนิรันดร์เสมอมา และเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงควมมีอำนาจในตัวตนแห่งรูปลักษณ์ ในอีกด้านหนึ่ง ครุฑที่ประดับอยู่นี้ได้เป็นตัวแทนแห่งผู้ปกครองที่เป็นสมมุติเทพในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แต่นำมาประดับไว้ในช่วงระยะเวลาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบเผด็จการทหาร กล่าวโดยนัยแห่งบริบทแวดล้อมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การก่อสร้างใน พ.ศ. 2492 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มโนบายสร้างชาติในลักษณะของลัทธิชาตินิยม และการพยายามดึงเอารูปแบบไทยมาไว้เพื่อสร้างให้แตกต่างจากการมีระบบการปกครองที่มีสถาบันกษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การใช้อำนาจของกษัตริย์ในช่วงดังกล่าวนั้นอยู่ในลักษณะที่เป็นตะวันตกแทบทุกด้านของวัฒนธรรมเพียงแต่น้อยต่างกันเท่านั้น ซึ่งในขณะที่แม้จะมีปัญหาภายในประเทศด้วยภาวะความล้มเหลวของการใช้อำนาจกษัตริย์ แต่การยอมรับและจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ยังคงมีน้ำหนักมาก การก่อสร้างอนุสาวรีย์จึงเป็นการบอกในที่ว่า แม้กลุ่มอำนาจใหม่จะมีอำนาจมาด้วยการทำปฏิวัติอันเสมือนเป็นการกระทำที่ทำให้ระคายเคืองต่อเบื้องพระยุคลบาทนั้น แต่ก็เป็นกรกระทำที่มีเจตนาที่ดีเพื่อที่จะรับใช้สถาบันพระมหากษัตริย์แทนรูปแบบเดิมที่ทำงานสนองพระกรุณาธิคุณได้ไม่มีประสิทธิภาพมากนักนั่นเอง (นิติ เชื้อสถาปนศิริ 2544 : 176)

ครุฑที่ประดับอยู่บนอนุสาวรีย์ปราบฮ่อได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงการเป็นตัวแทนระบอบการปกครองแบบเก่าคือระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อันมีพระมหากษัตริย์มีอำนาจการปกครองสูงสุด แต่เมื่อนำมาประดับในอนุสาวรีย์ปราบฮ่อภายใต้บริบทแห่งเวลาคือพุทธศักราช 2492 จึงทำให้นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อผ่านครุฑนี้มีได้สะท้อนให้เห็นความเป็นสามัญชน เช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีที่ถูกสร้างโดยมีการระบุวัตถุประสงค์การสร้างให้เป็นอนุสาวรีย์สามัญชนตั้งแต่แรก หรือมิได้สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยเหมือนอย่างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่ถูกสร้างเพื่อสะท้อนการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงของระบอบการปกครองของชาติไทย หรือมิได้สะท้อนความเสมอ

ภาคและระบอบประชาธิปไตยอย่างพหุวัฒนธรรมญ หากแต่กลับตรงกันข้ามกันทั้งสิ้น อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มีครุฑประดับอยู่นี้ ตัวครุฑสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจเหนือความเป็นสามัญชน ความมีอำนาจเหนือความเสมอภาค และสะท้อนถึงการกล่อมเกลาสัญชนให้อยู่ภายใต้การปกครองของผู้ปกครองอย่างสงบราบเรียบ อีกทั้งครุฑยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความศรัทธา ความจงรักภักดีของประชาชนที่มีต่อผู้ปกครองผ่านตัวสะท้อนความเป็นกษัตริย์นิยม ทั้งยังได้ปิดกั้นความหลากหลายทางการเมืองไว้โดยนำเอาสัญลักษณ์แห่งความศรัทธาในอดีตมาเป็นตัวหล่อหลอมให้เกิดความศรัทธาในรัฐ กล่อมเกล่าให้ประชาชนในเขตพื้นที่เกิดความสามัคคี เกิดความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และทรงคุณค่าของการนำเอาความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มาเป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจของรัฐให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อีกทั้งยังเป็นการปราบปรามความกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนผู้มีความคิดอิสระมิให้คิดนอกกรอบแห่งความเป็นผู้ใต้ปกครองที่จะต้องเชื่อฟังผู้ปกครองในที่นี้หมายถึงรัฐนั่นเอง

ตำนานความเชื่อแห่งครุฑที่มีตัวตนเหนือธรรมชาติ เหนือมนุษย์ เหนือกาลเวลา เนื่องจากตัวครุฑที่มีหน้าที่ในการเป็นทาสรับใช้ใกล้ชิดกับเทพบนสวรรค์ ซึ่งมีมนุษย์ไม่มีผู้ใดเคยเห็นหรือเคยจับต้องมาก่อน ความศักดิ์สิทธิ์ความศรัทธาสร้างความรู้สึกล่อมเกล่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างรัฐผู้ซึ่งเป็นผู้ปกครอง และประชาชนผู้ถูกปกครองให้ยอมรับนโยบายต่างๆ ของรัฐ ไม่มีข้อโต้แย้งหรือมีความเห็นที่แตกต่างออกไป ทั้ง ยังเป็นตัวแทนความเกรงกลัวของประชาชนที่จะมีปากมีเสียงในการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากเมื่อใดประชาชนมีการโต้แย้งต่อต้านนโยบายของรัฐแล้วเท่ากับเป็นการลบหลู่ซึ่งพระเกียรติยศแห่งความเป็นตัวแทนของครุฑที่ดำรงอยู่

2.3.2 สัญลักษณ์ พิธีกรรมบวงสรวง

พิธีกรรมเกิดตั้งแต่มนุษย์มีความเจริญ บางอย่างก็เกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจแต่เป็นความบังเอิญหรือไม่รู้จริงเป็นพื้นฐาน บางอย่างเป็นสิ่งที่คนบัญญัติขึ้น ซึ่งได้แก่เจ้าของศาสนาหรือเจ้าของลัทธิกำหนดขึ้นจนกลายเป็นพิธีประจำศาสนาไป พิธีกรรมแยกได้เป็น 2 อย่าง คือ พิธีทางศาสนาซึ่งเป็นเรื่องของพิธีโดยตรง และพิธีของชาติต่าง ๆ เรียกกันว่าขนบธรรมเนียมประเพณีและขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง วิธีการปฏิบัติตนของบุคคลในสังคมเพื่อให้ถูกต้องเหมาะสมตามที่สังคมนั้น ๆ ประพฤติปฏิบัติหรือยอมรับหรือเป็นนิสัยต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้เรียนรู้กันมา และยึดถือปฏิบัติต่อกันมาในสังคม (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ 2536 : 18)

พิธีกรรม หมายถึง การบูชา แบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 : 788) ซึ่งความหมายของพิธีกรรม

มักจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการโดยการสมมติหรือการนำลัทธิความเชื่อแห่งความศักดิ์สิทธิ์มาใช้เพื่อให้บรรลุแก่เป้าหมายที่ได้หมายไว้ และในวันที่ 5 - 10 มีนาคมของทุกปี จังหวัดหนองคายได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองอนุสาวรีย์ปราบฮ่อขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ มีการออกร้านขายสินค้าพื้นบ้าน ร้านมัจฉาจากชาติ มีมหรสพต่างๆ และมีการจัดการแข่งขันกีฬา ในพื้นที่ลานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ในช่วงเช้าวันที่ 5 มีนาคมของทุกปีจะมีการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงอนุสาวรีย์ปราบฮ่ออยู่บริเวณลานด้านหน้าอนุสาวรีย์ พิธีกรรมที่จัดขึ้นนี้ ประกอบด้วย พิธีกรรมหลักใหญ่สองอย่าง คือหนึ่ง พิธีกรรมบวงสรวงอนุสาวรีย์ทางศาสนา และสองพิธีกรรมการวางพวงมาลาหน้าอนุสาวรีย์

พิธีกรรมบวงสรวงอนุสาวรีย์ปราบฮ่อทางศาสนาจะจัดขึ้นในเวลาเช้ามีการประกอบพิธีทำบุญเลี้ยงพระ และตั้งโต๊ะเซ่นไหว้ด้วยอาหารคาวหวานด้านหน้าอนุสาวรีย์เพื่อเป็นการบวงสรวงอัฐิของทหารที่ไปรบในครั้งนั้น เมื่อเสร็จพิธีทางศาสนาแล้ว จะดำเนินการประกอบพิธีกรรมวางพวงมาลาโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมบวงสรวง พร้อมด้วยเหล่าข้าราชการทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมการประกอบพิธีในบริเวณพิธีกรรม ส่วนประชาชนจะอยู่บริเวณด้านนอกของบริเวณพิธีเพื่อเฝ้าดูการประกอบพิธีกรรม เมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรมแล้วผู้ว่าราชการจังหวัดจะเดินชมร้านค้าสวัสดิการต่าง ๆ ดังภาพแสดงการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงต่อไปนี้

ภาพที่ 4.9 ภาพแสดงพิธีกรรมบวงสรวงเซ่นบูชาอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ที่มา : เว็บไซต์ <http://www.moohin.com/053/053k001.shtml>

ภาพที่ 4.10 ภาพแสดงพิธีกรรมบวงสรวงเซ่นบูชาอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ที่มา : เว็บไซต์ <http://www.moohin.com/053/053k001.shtml>

ภาพที่ 4.11 ภาพแสดงพิธีกรรมบวงสรวงเซ่นบูชาอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ที่มา : เว็บไซต์ <http://www.moohin.com/053/053k001.shtml>

ภาพที่ 4.12 ภาพแสดงการทำบุญเลี้ยงพระสงฆ์

ที่มา : เว็บไซต์ <http://www.moohin.com/053/053k001.shtml>

ภาพที่ 4.13 ภาพแสดงการรำวงสรวงอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ที่มา : เว็บไซต์ <http://www.moohin.com/053/053k001.shtml>

ภาพที่ 4.14 ภาพพิธีกรรมการวางพวงมาลา หน้าอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ที่มา : เว็บไซต์ <http://www.moohin.com/053/053k001.shtml>

พิธีกรรมทั้งสองนี้กระทำสืบเนื่องมาแต่สมัยโบราณจะเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมทั้งสองเป็นอย่างอื่นก็ไม่เป็นที่นิยมกันเนื่องจากอ้างว่าขัดต่อธรรมเนียมประเพณีโบราณที่ได้ทำมา ยาวนานแล้ว เมื่อมองในมุมกลับกันการที่จะสร้างพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นมานี้ล้วนแล้วแต่สื่อถึง นัยความหมายอันลึกซึ้งที่ผู้สร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อจัดให้มีการประกอบพิธีกรรมบางอย่างขึ้นด้วย ต้องการสื่อถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งที่สื่อออกมาล้วนแต่มีประโยชน์แก่ผู้สร้างทั้งสิ้น ไม่ว่าจะโดย ทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ในทางตรงการประกอบพิธีกรรมของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อจะสร้างความ ประทับใจและระลึกถึงคุณงามความดีของผู้เสียสละต่อชาติบ้านเมือง ในทางอ้อม การประกอบ พิธีกรรมของอนุสาวรีย์ได้ซ่อนนัยแห่งความหมายไว้โดยการใช้พิธีกรรมเป็นเครื่องมือนำพาไปสู่การ ชักจูงผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมให้เดินไปตามทางที่ผู้สร้างได้กำหนดไว้

พิธีกรรมการทำบุญเลี้ยงพระเป็นพิธีกรรมที่ชาวไทยนับถือศาสนาพุทธจะต้องประกอบ พิธี แต่การจัดโต๊ะเซ่นไหว้รับแบบอย่างจากศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพราหมณ์เองมีอิทธิพล ต่อไทยเราตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเนื่องจากการปกครองสมัยนั้นเป็นระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ผู้ปกครองถือเสมือนดังสมมติเทพ ตามความเชื่อนี้ทำให้มีการประกอบพิธี

ทางศาสนาเชนพิธีพราหมณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมความเป็นเทพของผู้ปกครองให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ใต้ปกครองเสมือนเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้ผู้ใต้ปกครองต่อต้านผู้ปกครอง

ในการประกอบพิธีบวงสรวงนี้ผู้นำในการประกอบพิธีคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด เริ่มจากการจุดธูปบูชาพระรัตนตรัย กราบนมัสการพระสงฆ์เพื่อสวดเจริญพุทธมนต์และบวงสรวงเครื่องเซ่นไหว้ เครื่องเซ่นไหว้ ประกอบด้วยอาหารที่แสดงถึงค่าความศักดิ์สิทธิ์ในการบวงสรวง ได้แก่ ดอกไม้ ธูปเทียน บายศรี หมาก พลู ยาเส้น หัวหมู เป็ด ไก่ เผือก มัน เหล้า กล้วย และผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น เครื่องเซ่นไหว้ได้ส่งเสริมให้อนุสาวรีย์ปราบฮ่อมีความศักดิ์สิทธิ์มากกว่าการเป็นเพียงวัตถุปูนคอนกรีตเก่า ๆ นับร้อยปี ทั้งการนำผ้าสีต่าง ๆ มาผูกที่ตัวอนุสาวรีย์ยิ่งเพิ่มความมีอำนาจเสมือนเป็นผู้พิทักษ์รักษาผืนแผ่นดิน หากมีผู้ใดมาทำลายอนุสาวรีย์ก็จะสร้างปฏิกิริยาดวงวิญญาณผู้สิงสถิตปกป้องดูแลรักษาผืนแผ่นดินไว้ ความมีอำนาจถูกตอกย้ำด้วยการรำบวงสรวงเสมือนบอกนัยแห่งการทรงไว้ซึ่งอำนาจในการปกครองของผู้ปกครองซึ่งผู้ใต้ปกครองจะต้องเคารพนับถือเทิดทูนผู้ปกครองประดุจทวยเทพ

พิธีกรรมบวงสรวงจึงเป็นพิธีกรรมที่ผู้ปกครองสร้างและหล่อหลอมจากอันทรงความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดความเชื่อในสิ่งอันเหนือธรรมชาติ ความเชื่อแห่งภูตผีและวิญญาณสร้างความยำเกรงให้แก่ผู้ใต้ปกครองอันพึงมีต่อผู้ปกครอง หากขัดขึ้นคำสั่งเสมือนเป็นการลงดีต่ออำนาจแห่งทวยเทพ และการประกอบพิธีกรรมมักจะถือเป็นการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้น ในอดีตราชสำนักยุคต้นกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินสมัยนั้นโปรดให้มีพระราชพิธีอันเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ได้แบบแผนราชสำนักเขมรโบราณ และพระราชพิธีอย่างหนึ่งที่เรียกว่า อันทราภิเษกคือพิธีกรรมยกย่องพระเจ้าแผ่นดินให้เป็นพระอินทร์ตามคติพุทธ (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2546 : 182)

การสร้างพิธีกรรมวางพวงมาลาก็เช่นกัน ผู้วางพวงมาลามักจะเป็นผู้ปกครองหรือตัวแทนผู้ปกครองซึ่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐเป็นผู้วางพวงมาลา พิธีกรรมจะถูกสร้างให้เกิดความประณีตในขั้นตอนการประกอบพิธี และองค์ประกอบส่วนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขานชื่อผู้วางพวงมาลา การแต่งกายของผู้เป็นตัวแทนนำพวงมาลาไปวาง ในที่นี้มักจะแต่งกายในชุดปกติขาวเต็มยศประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่าง ๆ ตามแต่ได้รับพระราชทานมา ผู้อันเชิญพวงมาลา 2 คน แต่งกายชุดปกติขาวเต็มยศอันเชิญพวงมาลามาวางหน้าอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ผู้ปกครองเดินออกมาด้านหน้าแสดงความเคารพด้วยการคำนับซึ่งเป็นการเสร็จสิ้นการวางพวงมาลา

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อเป็นเครื่องมือที่ใช้แสดงออกผ่านพิธีกรรมการวางพวงมาลา สื่อนัยความมีบุญบารมีและการสรรเสริญอำนาจของผู้ปกครองที่ยิ่งใหญ่เหนือผู้ใต้ปกครองไม่ว่า

พิธีกรรมบวงสรวงนี้ บุคคลที่ร่วมพิธีก็มักจะมีแต่ผู้ปกครองเท่านั้นส่วนประชาชนถูกกันให้ออกไป เป็นเพียงผู้ชมเหมือนการเข้าชมภาพยนตร์เท่านั้นเอง

ในปัจจุบันนี้การใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อในการประกอบพิธีกรรมได้เปิด ความเป็นสาธารณะมากขึ้นโดยเปิดให้ประชาชนผู้มีความประสงค์จะเข้าร่วมพิธีบวงสรวงได้เข้า เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทำให้การใช้พื้นที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อเป็นพื้นที่สาธารณะโดยอัตโนมัติ และจากพื้นที่สาธารณะก็แปรผันกลายเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อแสดงการไว้อาลัยและเฉลิมฉลองเนื่อง ในโอกาสรำลึกถึงทหารหาญที่สละชีพปกป้องเขตแดนแห่งอำนาจของผู้ปกครองไว้ หรือแม้กระทั่ง การใช้พื้นที่พิเศษนี้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของทางราชการไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวกันจัดกิจกรรม วิ่งเฉลิมพระเกียรติ หรือการรวมตัวกันต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งการกระทำเช่นนี้ทำให้พื้นที่ พิเศษนี้เด่นชัดขึ้นในสายตาประชาชนในเขตจังหวัดหนองคายและประชาชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ดังภาพการใช้พื้นที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อต่อไปนี้

ภาพที่ 4.15 ภาพการใช้พื้นที่ลานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อประกอบกิจกรรมรวมพลังชาวจังหวัด หนองคายต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ ณ วันที่ 13 มิถุนายน 2551

ภาพที่ 4.16 ภาพการใช้พื้นที่สาธารณะของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ภาพที่ 4.17 ภาพการใช้พื้นที่สาธารณะของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

ความน่าสนใจประการหนึ่งของพื้นที่พิเศษเหล่านี้คือมีไม่ใช่เป็นพื้นที่ธรรมชาติ แต่เป็น ประดิษฐ์กรรมทางสังคมแบบหนึ่ง เป็นรูปแบบหนึ่งของการบันทึกความทรงจำของสังคมต่อ เหตุการณ์ดังกล่าวลงบนพื้นที่เฉพาะชนิดหนึ่ง และในแวดวงของการศึกษามีพื้นที่ชนิดพิเศษแบบที่ เป็นประดิษฐ์กรรมของยุคสมัยใหม่และเป็นพื้นที่วาทกรรม การพัฒนาแห่งยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ สองให้ความสนใจและให้ความสำคัญอย่างมาก พื้นที่ชนิดนี้เรียกว่า “เมืองใหญ่” เนื่องจาก สาระดะประการหนึ่งของยุคสมัยใหม่และของวาทกรรมการพัฒนาแห่งยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ สองได้แก่ การสร้างชุมชนแบบเมืองใหญ่ขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ด้วยมีความเชื่อมั่นว่าถ้าหากสามารถสร้างความเจริญในรูปแบบของเมือง ใหญ่ได้แล้ว ความเจริญในเมืองใหญ่ก็จะไหลรินไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคมและทำให้สังคม โดยรวมพัฒนาได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร 2549 : 168)

เนื่องจากในอดีตการใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อถูกสงวนไว้ให้เป็นเพียงพื้นที่ส่วน บุคคลของผู้ปกครองเท่านั้น ต่อเมื่อพื้นที่เปลี่ยนวิถีคิดเปลี่ยนกับกาลเวลาเปลี่ยนไป พื้นที่แห่ง อนุสาวรีย์ปราบฮ่อจึงกลายเป็นพื้นที่รวมศูนย์การปกครอง รวมศูนย์กลางพื้นที่เศรษฐกิจและสังคม กลายเป็นพื้นที่เมืองในที่สุด สามารถสังเกตจากการวางผังแวดล้อมพื้นที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ด้านหลังอนุสาวรีย์ปราบฮ่อเป็นศาลากลางจังหวัด ด้านขวาเมื่อยืนหันหน้ามองไปทางด้านบริเวณ สีแยกการจราจรทางเข้าเมืองหนองคายด้านขวาจะเป็นสนามกีฬา ด้านซ้ายเป็นสำนักงานที่ดิน จังหวัดหนองคาย และริมถนนบริเวณสีแยกการจราจรก็ประกอบไปด้วยร้านค้าธุรกิจต่าง ๆ เรียง รายอยู่เต็มไปหมดเสมือนหนึ่งเป็นย่านเศรษฐกิจเมืองหนองคายก็ว่าได้

ในการใช้ความเป็นพื้นที่เมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อแสดงออกผ่านการเฉลิมฉลอง งานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่จัดขึ้นในช่วงระยะเวลาในวันที่ 5 ถึง 10 มีนาคมของทุกปี ในงานฉลองนี้ มี การออกร้านค้ามัจฉาอากาศ แสดงสินค้าอย่างมากมาย รวมไปถึงการใช้พื้นที่อนุสาวรีย์ในด้านอื่น ๆ เช่น การใช้พื้นที่ในการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา หรือแม้กระทั่งการใช้พื้นที่ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อรำลึกเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการบรรจุรหัสหรือตอกย้ำ ความหมาย ความทรงจำ คุณค่าชุดหนึ่งบนพื้นที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อเอง และพื้นที่อนุสาวรีย์ปราบ ฮ่อในฐานะที่เป็นตัวสื่อหรือตัวหมายได้สร้างนัยแห่งความหมายให้เกิดขึ้น คือ การก้าวข้ามความ เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ส่วนบุคคลของผู้ปกครองสู่พื้นที่สาธารณะชนผ่านแปรเป็นพื้นที่เศรษฐกิจโดย ตอกย้ำความเป็นพื้นที่เศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวโบราณสถานเอกลักษณ์ประจำจังหวัด หนองคาย

ความเป็นพื้นที่เอกลักษณ์ของจังหวัดหนองคายถูกต่อยอดผ่านการพัฒนารูปแบบการใช้พื้นที่โดยการสร้างความเป็นพื้นที่เศรษฐกิจให้เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อในเชิงการค้า ด้วยการดำเนินกิจกรรมออกร้านมัจฉาอากาศ หรือ แม้กระทั่งการจัดให้มีการขายสินค้าต่าง ๆ ในงานเฉลิมฉลอง เพื่อสร้างกระแสความนิยมให้ประชาชนในเขตจังหวัดหนองคาย และจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาใช้พื้นที่แห่งนี้ผ่านธุรกิจการท่องเที่ยว ในที่สุดอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่เป็นโบราณสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ได้กลายเป็นเพียงโบราณสถานที่เชิดชวนให้ผู้คนหลงใหลเข้ามาในจังหวัดหนองคายเพื่อเยี่ยมชมพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดหนองคายและเป็นหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยใช้กระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดหนองคายในที่สุด

3. การเปรียบเทียบนัยที่เกิดขึ้นระหว่างตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมกับองค์ใหม่

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่สร้างขึ้นด้วยกันถึงสององค์และแต่ละองค์สร้างในสถานที่ที่ต่างกัน คือ องค์เดิมก่อสร้างใน พ.ศ. 2429 ตั้งอยู่ด้านหลังสถานีตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย และองค์ใหม่ก่อสร้างใน พ.ศ. 2492 ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าศาลากลางจังหวัดหนองคายหลังเดิม อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมและองค์ใหม่นี้ไม่ได้มีนัยทางการเมืองที่เหมือนกันทุกประการ แต่ยังมี ความแตกต่างกันของนัยทางการเมืองที่ปรากฏให้เห็นหลากหลายประการและเมื่อนำนัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่ค้นพบทั้งองค์เดิมและองค์ใหม่มาเปรียบเทียบซึ่งกันและกันแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดเกณฑ์ในการเปรียบเทียบขึ้นมาเพื่อบ่งชี้ความแตกต่างให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในที่นี้การเปรียบเทียบนัยทางการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมกับองค์ใหม่โดยใช้เกณฑ์ความเหมือนและความแตกต่างมาเป็นเกณฑ์แสดงให้เห็นถึงนัยที่เกิดขึ้นโดยมีการกำหนดค่าแห่งความคงที่ คือตัวสื่อ/ตัวหมายที่เกิดขึ้นในการค้นหานัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมและองค์ใหม่ไว้เนื่องจากว่าการที่จะนำมาเปรียบเทียบกันนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาตัวตนของนัยให้เกิดขึ้นเสียก่อนเพื่อสร้างให้เห็นภาพและเข้าใจนัยแห่งความหมายที่เกิดขึ้นอย่างแจ่มชัด ดังตารางการเปรียบเทียบนัยที่เกิดขึ้นระหว่างตัวอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมและองค์ใหม่ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบนโยบายทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มีความแตกต่างกัน

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่ เกิดขึ้น	นโยบายอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นโยบายอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
1. เครื่องมือสร้าง ชาติ	อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างรัฐชาติสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทั้งยังถูกสร้างมาเพื่อเก็บกดปิดกั้นความเสมอภาค และหล่อหลอมชนชั้นได้ปกครองให้มีความรักชาติและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์โดยการนำเอาอนุสาวรีย์ปราบฮ่อมาสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในการรักษาตีปราศจากความแตกแยกทางเชื้อชาติและขนบธรรมเนียมประเพณี	อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่นี้ก่อสร้างในช่วงการปกครองระบอบประชาธิปไตย และผู้ก่อสร้างได้นำอนุสาวรีย์ปราบฮ่อมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นชาตินิยมให้ประชาชนได้รับทราบถึงวาทกรรมความเป็นชาตินิยมหล่อหลอมคนหลายเชื้อชาติภายในจังหวัดหนองคายให้มีความเป็นชาติเพียงชาติเดียว คือ ชาติไทย
2. รูปทรง สถาปัตยกรรม	ก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมไทย ผสมกับศิลปะตะวันตกรูปทรงจั่วสามเหลี่ยมตั้งบนฐานแห่งศิลปะตะวันตกเพื่อสื่อเน้นที่ว่าสยามประเทศปฏิเสธความเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดิอาณานิคม และมุ่งสร้างความคิดความทักทายต่อกันนานาประเทศ	ก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นตะวันตกโดยใช้วัสดุคอนกรีตทั้งองค์ สื่อเน้นที่แสดงออกถึงความทันสมัยใหม่แสดงให้เห็นว่าประเทศสยามมีความทันสมัยในการพัฒนาการก่อสร้างให้ก้าวหน้า

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่เกิดขึ้น	นัยของอนุสาวรีย์ปราสาทฮองค้เดิม ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นัยของอนุสาวรีย์ปราสาทฮองค้ใหม่ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
3. การใช้พื้นที่	การใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราสาทฮองค้เดิมเป็นการใช้พื้นที่ในลักษณะของการสร้างพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ส่วนบุคคลและเดิมแต่งให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นในพื้นที่นั้นที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้ใช้พื้นที่ล้นแล้วแต่เป็นผู้ปกครองทั้งสิ้น ส่วนประชาชนนั้นถูกกันออกไปให้เป็นเพียงผู้เฝ้าดูผู้ปกครองแสดงอำนาจผ่านการใช้พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราสาทนี้โดยชอบธรรม	พื้นที่ของอนุสาวรีย์ปราสาทฮองค้ใหม่นี้ได้กลายจากความเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลที่เดิมแต่งความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่มาเป็นที่สาธารณะมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่แสดงความเจริญก้าวหน้า แสดงความเป็นชุมชนเมืองจนผันแปรเป็นพื้นที่เศรษฐกิจผ่านกระบวนการท่องเที่ยวเอกลักษณ์อนุสาวรีย์ปราสาทประจำจังหวัดหนองคาย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็น การใช้พื้นที่อนุสาวรีย์ปราสาทในการขายสินค้าในงานเฉลิมฉลองของทุกปี การใช้พื้นที่ในการประกอบกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการตั้งเวทีปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้น การใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมอันมีสาระส่วนร่วมของประชาชน คือ การเดินร่วมรำลึกถึงวีรชน 14 ตุลาคม เป็นต้น

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่เกิดขึ้น	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
4. การนำเอาสัญลักษณ์ครุฑ มาประดับอนุสาวรีย์	อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมมิได้มีการนำเอาสัญลักษณ์ของครุฑมาประดับ อันเนื่องจากช่วงระยะเวลาการก่อสร้างนี้ ยังคงอยู่ในสมัยการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างความเป็นตัวแทนแห่งกษัตริย์บรรจุในตัวของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ในเมื่ออำนาจแห่งผู้ปกครองยังคงมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมและชอบธรรมจนทำให้ผู้อยู่ใต้ปกครองพร้อมที่จะสละชีพเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นพื้นที่แห่งอำนาจของผู้ปกครองตลอดไป	อนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่ก่อสร้างใหม่นี้ ได้ถูกสร้างในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม หลักใหญ่ใจความที่มีการนำเอาสัญลักษณ์ครุฑมาประดับอนุสาวรีย์ปราบฮ่อก็คือ ในสมัยที่สร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่นี้การปกครองของประเทศไทย ได้เปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มีครุฑประดับอยู่ ตัวครุฑสะท้อนถึงความเป็นอำนาจเหนือความเป็นสามัญชน ความเป็นอำนาจเหนือความเสมอภาค และยังสะท้อนถึงการกล่อมเกลาสามัญชนให้อยู่ภายใต้การปกครองของผู้ปกครองอย่างสงบราบเรียบ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่เกิดขึ้น	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ เดิม ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
		อีกทั้งครุฑยังสื่อถึงการเป็น ตัวแทนอำนาจแห่งรัฐที่ควบคุม ปกครองผู้ได้ปกครองให้อยู่ใน อำนาจอย่างชอบธรรมผ่านการ สร้างภาพตัวแทนแห่งสมมุติเทพ ถ้าผู้ได้ปกครองผู้ใดฝ่าฝืนอำนาจ ของรัฐ ผู้นั้นบังอาจท้าทายอำนาจ ของสมมุติเทพเสมือนเป็นการ เขียนสื่อให้วุ่นกลั่นั่นเอง

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบนัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อที่มีความเหมือนกัน

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่ เกิดขึ้น	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ เดิมที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
1. บทจารึก	การจารึกบทจารึกเป็นการจารึก โดยมุ่งสรรเสริญความจงรักภักดี ความเป็นอมตะของการต่อสู้ของ ทหารที่ต่อสู้เพื่อรักษาเขตแดน อันเป็นอำนาจแห่งผู้ปกครองให้ คงอยู่สืบต่อไป ในทางเดียวกัน บทจารึกแต่ละบทยังสะท้อน ความมีอำนาจอันชอบธรรมของ ผู้ปกครองที่มีต่อผู้ปกครองและ ความเป็นกษัตริย์นิยมให้คงอยู่ เสมอไป	ในตัวของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้ ได้ หยิบยกเอาบทจารึกเดิมที่มีอยู่แล้ว มาทำการจารึกใหม่หากข้อความใน บทจารึกก็ยังคงลอกเลียนแบบอัน เดิมไว้ทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นการ ใช้พื้นสีดำ ตัวหนังสือ สีขาว ก็ยัง แสดงให้เห็นว่าเป็นการพยายาม คงไว้ให้เหมือนองค์เดิมทุกประการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทจารึกนี้ พยายามสื่อความเป็นกษัตริย์นิยม ให้คงอยู่ตราบนานเท่านาน
2. ภาษาที่ใช้ใน การจารึก	อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมก็มี การจารึกภาษาถึง 4 ภาษา คือ ภาษาไทย จีน อังกฤษ และ ภาษาลาว ในการจารึกสี่ภาษานี้ แสดงให้เห็นถึงนัยที่เกิดขึ้นผ่าน ภาษาแห่งชนชาตินั้น ๆ ภายใต้ บริบทความสำคัญของแต่ละ ชาติ ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ลาว จีน และ ไทย	อนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่นี้ยังคง จำลองคำจารึกทั้งสี่ภาษาจากองค์ เดิมมาจารึกไว้ทั้งสิ้น แสดงให้เห็น แล้วว่าต้องการสื่อถึงความหมายอัน เดิมพร้อมทั้งมีความปรารถนาให้ กลุ่มคนที่พบเห็นเข้าใจถึงนัยที่ใช้ ภาษาสี่ภาษานี้สื่อสารให้แก่อนุชน รุ่นหลังได้ทราบถึงนัยที่ผู้สร้าง อนุสาวรีย์ปราบฮ่อนี้มุ่งหวังให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้สร้างนั่นเอง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่เกิดขึ้น	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
----------------------------	---	---

ภาษาอังกฤษ สื่อนัยแห่ง
 ความหมายเป็นการคาน
 อำนาจฝรั่งเศส และภาษาไทย
 สื่อนัยเก็บกดปิดกั้นความเป็น
 เชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์ใน
 จังหวัดหนองคายให้กลายเป็น
 เผ่าพันธุ์เดียวทั้งหมดโดยใช้
 ภาษาไทยเป็นภาษาราชการใน
 การติดต่อสื่อสาร ส่วนการใช้
 ภาษาลาวในการจารึกเพื่อให้
 เห็นความมีอำนาจเหนืออาณา
 เขตแดนลาวในสมัยโบราณ ไม่
 ว่าจะเป็นการปราบกบฏเจ้า
 อนุวงศ์จันทลาวแตกพ่ายไป
 ทางด้านการจารึกภาษาจีนที่ใช้
 จารึกนี้เนื่องจากภาษาจีนเป็น
 ภาษาที่ใช้สื่อสารกันมากใน
 ดินแดนตะวันออกซึ่งชนชาติจีน
 เองก็เป็นชนชาติที่มีอารยธรรม
 ที่ยาวนานและแพร่ขยายไปยัง
 ชาติอื่น ๆ อีกด้วย และการ
 จารึกภาษาจีนยังเป็นการสื่อให้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวสื่อ/ตัวหมายที่เกิดขึ้น	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิม ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2429	นัยของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์ใหม่ ที่ก่อสร้าง พ.ศ. 2492
เห็นว่าไทยเป็นเพียงชาติเล็ก ๆ มีกองทัพหยาบมือหนึ่งแต่ไม่ย่อ ท้อที่จะปกป้องอาณาเขตแดน ไว้ให้ได้		

ในการเปรียบเทียบนัยที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เห็นว่านัยที่เกิดขึ้นผ่านอนุสาวรีย์ปราบฮ่อองค์เดิมและองค์ใหม่ เกิดนัยสองประเด็น คือ นัยที่มีความแตกต่างและนัยที่เหมือนกัน นัยที่มีความแตกต่าง ได้แก่ การเป็นเครื่องมือสร้างชาติ รูปแบบสถาปัตยกรรมที่ใช้ การใช้พื้นที่ และการนำเอาสัญลักษณ์ครุฑมาประดับที่ตัวองค์อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ นัยที่มีความเหมือนกัน ได้แก่ การจารึกคำจารึกในบทจารึก การใช้ภาษาสีภาษาในการจารึก ซึ่งจะเห็นว่านัยที่เกิดขึ้นไม่ได้มีความคงทนถาวรตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงความหมายแต่อย่างใดแต่นัยที่เกิดขึ้นนั้นกลับผันแปรอยู่เสมอขึ้นอยู่กับสภาพสิ่งแวดล้อมบริบทเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงระยะเวลาการดำรงอยู่ของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อล้วนแล้วแต่เป็นตัวชี้ให้นัยแห่งความหมายทั้งสิ้น